

FACULTÉ DE DROIT DE L'UNIVERSITÉ KOMENSKÝ
À BRATISLAVA

BULLETIN DE L'INSTITUT DE DROIT SLAVE
No 1.

LA
COMMISSION DE CODIFICATION
DE LA RÉPUBLIQUE POLONAISE
ET SES TRAVAUX D'UNIFICATION
AU COURS DES ANNES
1919–1929

PAR
RUDOLF RAUSCHER
DOCTEUR EN DROIT, PROFESSEUR DE L'UNIVERSITÉ

BRATISLAVA 1929

PRÁVNICKÁ FAKULTA UNIVERSITY KOMENSKÉHO
V BRATISLAVĚ

ZPRÁVY ÚSTAVU SLOVANSKÝCH PRÁV
Č. 1.

POLSKÁ
KODIFIKAČNÍ KOMISE
A JEJÍ UNIFIKAČNÍ SNAHY
R. 1919–1929

PODLE ÚŘEDNÍCH ZPRÁV KODIFIKAČNÍ KOMISE POLSKÉ
ZPRACOVAL
UNIV. PROF. DR. R. RAUSCHER

V BRATISLAVĚ 1929

Vydává s podporou ministerstva školství a národní osvěty prof. Dr. R. Rauscher

V komisi Fr. Řivnáče v Praze

ÚVODEM.

Ústav slovanských práv při právnické fakultě university Komenského zřízen byl r. 1927, aby soustředil ve své činnosti studium slovanských práv v minulosti i v přítomnosti. Při zřízení tohoto ústavu kladl se důraz zvláště na studium slovanských práv v době přítomné. Důvodem k tomu bylo, že po světové válce se vzkřísila řada nových států slovanských, jež začaly si tvořiti své nové právní řády. I slovanské státy dosud existující vytvářely si po světové válce rovněž řadu nových právních předpisů. Bylo-li možno před světovou válkou studovati slovanská práva převážně jen s hlediska historického, vzbuzují po světové válce pozornost právě nově tvořící se právní řády slovanské. V nové době stýkají se již ne pouze národy slovanské, nýbrž i slovanské státy v nových situacích politických i hospodářských. Mají-li se poznávati slovanské národy po všech stránkách kulturních, je nutno, aby studován byl pečlivě i právní řád slovanských států, právě jako složka kulturního života slovanských národů, které si vytvořily své státy. Ačkoliv v neslovanské cizině byla věnována studiu tohoto směru značná pozornost (srov. na př. Osteuropa-Institut ve Vratislavi), u nás dosud soustavně přestováno nebylo a od existujících již ústavů nebyl vzat k němu zřetel. Z těchto důvodů právě vznikl Ústav slovanských práv jakožto ústav fakultní.

Cíl ústavu je především vědecký, prohloubiti u nás znalost právního vývoje a právního řádu ve slovanských státech a podnikati v tom směru soustavná vědecká zkoumání, ale i praktický, přinášeti užitek svým zkoumáním a shromážděným materiálem širší veřejnosti.

Ústav slovanských práv zahájil svou činnost tím, že vytvořena byla při něm knihovna, která již dnes čítá na tisíc svazků. Knihovna je zkatalogisována odborně i věcně a založena i běžná bibliografie nových publikací i článků v odborných právnických časopisech. Knihovna je rozmnožována převážně výměnou publikací právnické fakulty univ. Komenského, neboť nepatrná roční dotace ministerstva školství a nár. osvěty nedostačuje ani k doplňování nejnutnější běžné literatury. Knihovna je rozmnožována i dary poskytovanými od úřadů, vědeckých

ústavů i konečně jednotlivými vědeckými pracovníky ve státech slovanských.

Ústav slovanských práv navázal totiž styky se všemi slovanskými státy a požádal právnické fakulty i profesory těchto fakult o věnování nejnovějších vědeckých publikací. Dostalo se mu tu velmi hojných darů ze všech slovanských států, z Polska, z Jugoslaviie i z Bulharska. Ústav požádal o věnování publikací i ústřední úřady ve státech slovanských a i tu dosáhl velmi příznivých výsledků. Neboť z Polska a z SSSR dochází Ústavu velká řada periodických publikací právního obsahu. I z SHS a z Bulharska dostalo se Ústavu příznivé odpovědi, takže i odtud budou v budoucnosti zaslány periodické publikace spadající zvláště v obor ministerstva spravedlnosti.

Také s redakcemi odborných právnických listů navázal Ústav styky, takže již nyní docházejí do Ústavu právnické časopisy ze všech slovanských států v počtu, který převyšuje kterýkoli jiný odborný ústav v Československu.

Touto cestou byl získán pro Ústav cenný materiál k různým otázkám právního i hospodářského života ve slovanských státech a zvláště k otázkám kodifikace nového právního jejich řádu. Protože právě tato otázka je velmi zajímavou i pro poznání nového kulturního vývoje slovanských států, byli požádáni někteří odborníci ze slovanských států, aby napsali svá odborná a přehledná pojednání o kodifikaci a o unifikaci právní zvl. v Polsku a v Jugoslavii do zpráv Ústavu, jichž vydávání rovněž bylo pojato do programu ústavu. Zprávy tyto mají přinášeti důležité studie nejen z právních dějin slovanských práv, nýbrž i ze současného právního života slovanských států. Překážkou vydávání zpráv je opět nepatrná dotace, neboť Ústavu není možno nésti náklad spojený s honorováním těchto odborných pojednání. Z nahromaděného materiálu v Ústavu vychází nejprve první svazek Zpráv obsahující zpracování materiálu o kodifikačních a unifikčních snahách v Polsku.

Zpracování této látky umožněno bylo především laskavostí p. prof. Dr. St. E. Rappaporta, který jako generální sekretář Polské kodifikační komise zaslal Ústavu všechny potřebné publikace a materiál tištěný i netištěný k této otázce.¹⁾ Jemu také náleží podnět, aby látka byla zpracována až tohoto roku zřetelem k jubileu činnosti Polské kodifikační komise, ač vydání přítomné publikace chystáno již r. 1927. Za vzácnou ochotu prof. Rappaporta budiž vysloven mu zde uctivý dík.

Bylo-li úmyslem zesnulého presidenta Polské kodifikační

komise prof. Fiericha podati v delším pojednání soustavně vyličení desetileté činnosti komise pro Polsko, je přítomné pojednání míněno pro informaci československé právnické veřejnosti. Předmět její je s hlediska srovnávacího neobyčejně zajímavý. Jde nám především o vystižení podnětů, z kterých komise vznikla, účelů, pro které byla zřízena a metody práce, jíž byla přízpůsobena i její organisace. V mnohých těchto bodech shoduje se Polská kodifikační komise s institucemi a s pracemi, které se vyskytly po světové válce i v jiných státech slovanských a přece opět v mnohých směrech se od nich liší. Jest tudíž právě z těchto důvodů voleno vyličení Polské kodifikační komise k účelům srovnávacím. Pro účely informační, které studie sleduje, upravena jest i její vnější forma a upuštěno od rušivých citací.

Že autor-právní historik ujímá se zpracování této látky, toho důvodem, kromě již uvedených okolností, jest, že první desítiléti činnosti kodifikační komise jest a bude vždy velmi důležitým obdobím úpravy právního řádu polského, jest a bude historickým obdobím unifikčních snah polských. Bylo by skutečně si přát, aby naše publikace vzbudila zájem právníků obou států, aby zkušeností právníků jednoho státu mohlo se použítí ve státě druhém, když jde nejen o státy, v nichž podnikány jsou unifikční práce analogické, nýbrž i když jde právě o dva státy slovanské. Lze vysloviti také zde naději, že v brzkou dobu podaří se Ústavu naléztí autora, který by zpracoval podrobnou studii o unifikčních snahách v Jugoslavii, zvláště když laskavostí p. doc. Dr. Markova za jeho pobytu v Bělehradě byly navázány styky s centrálními úřady v Bělehradě.

¹⁾ Československou veřejnost informoval stručně o této otázce již prof. Rappaport sám v článku „Kodifikační práce v Polsku“ v časopisu pro právní a státní vědu roč. IX. (1926) str. 86—97.

JEDNO PAŃSTVO POLSKIE,
JEDNO PRAWO POLSKIE!

Z řeči vicemarášálka senátu St. Posnera
při smutečních obřadech při pohřbu pre-
sidenta Komise prof. Fiericha.

V dnešním Polsku žije dále novým životem dřívější stát polský. Jeví se to po mnohých stránkách dnešního polského života a i v životě právním. Poláci lnou láskou ke své slavné minulosti a z této lásky tryská právě snaha, aby vše, co bylo drahé v dávnověkosti, bylo vzkrášeno v nové podobě v přítomnosti. Tomu lze porozumět, uvědomíme-li si, že dávný stát polský žil stále v duších polských i po svém zániku jako nejdražší poklad a při vzniku nového státu polského ztělesnily se jen všechny představy tohoto dávného polského státu.

Nová doba života polského státu vyžádala si ovšem novou úpravu právních norem a vynutila si práci na sjednocení právních předpisů v novém jednotném Polsku. Sjednocovací podmínky nového polského státu nebyly a nejsou snadné. Obtížnou tuto situaci přináší právě osudný zánik starého polského státu.

Dávný polský stát měl tu přednost před starým státem českým, že mu byla dopřána možnost rozvoje až do konce 18. století, kdežto státu českému byla odňata již začátkem stol. 17. Polský právní řád mohl se rozvíjet na vlastních základech vývojových ještě téměř o dvě století déle než právní řád v zemích českých, kterému domácí právní prvky byly odnímány velmi brzy. Srovnáme-li však osudy starého státu českého a polského, jsou nám nápadny základní rozdíly: stát český byl pohlcen absolutistickými snahami Habsburků a zmizel v novém územním útvaru, který byl uměle vytvořen, téměř celý. Jen nepatrná část byla urvána Pruskem. Polsko stihl krutější osud. Jeho tělo bylo roztrháno mezi Rusko, Prusko a Rakousko a odtržené části připojeny po různých pokusech 19. století plně k právním oblastem nových států, ač i tu byly poměry velmi komplikované.

Proto podmínky, za kterých přistoupilo se ku sjednocování právního řádu v obou našich slovanských státech, byly rozdílné. U nás byly poměry velmi jednoduché. Jde o sjednocení dvou právních řádů, a to proto jen, že připojeno bylo území nově vy-

tvořené země slovenské, která před tím neexistovala. Ve státě polském nejsou tyto poměry tak prosté. Polsku byly vráceny části původního státu polského spojením částí různých států s různými právními řády a proto právní poměry před sjednocením právního řádu v Polsku jsou velmi komplikované a velmi složité. A o nich chceme se zde především stručně zmíniti.

Ve starém státě polském žilo právo „soudní“, t. j. právo soukromé, trestní i procesní jako právo obyčejové. Již během století 16. dějí se pokusy o právní kodifikaci všech těchto právních norem. Děje se tak současně rovněž s úpravou právního řádu ve státě českém, kde velká část právních předpisů shrnuta v t. zv. zemských zřízeních v Čechách i na Moravě. V Polsku došlo velmi brzy ke kodifikování jen práva procesního v zákoníku t. zv. Formula processus z r. 1523. O kodifikaci ostatních předpisů právních, zvl. práva soukromého a trestního, daly se současně pozoruhodné pokusy. Výsledkem jich je t. zv. Correctura jurium z r. 1532, jež však nebyla sněmem přijata a nebyla uzákoněna. Stejný osud stihl i kodifikační pokusy, které svým datem a některým svým pojetím nejsou příliš vzdáleny již době moderní. Je to především osnova zákoníka, který obsahuje právo občanské, trestní i procesní i směnečné, známá pod názvem Zbiór praw sądowych. Vypracována byla zvláště za účasti Ondřeje Zamojského a vznikla na popud polského sněmu v letech 1776—1778. Osnova tato však sněmem přijata nebyla a podle ustanovení art. VIII. ústavy třetího května z r. 1791 přikročeno k vytvoření nové osnovy zákoníku práva občanského a trestního. Utvořena tu komise, která v letech 1791—1792 velmi pečlivě pracovala, aby vytvořila nové dílo zákonodárné „Codex praw cywilnych i kryminalnych“. Brala si vzorem prameny domácí, ale i zákoníky cizí měly jí sloužiti ku pomoci, aby vytvořila dílo mající základem přirozenou spravedlnost. K ukončení prací komise však nedošlo. Mezi tím r. 1772 dělili se evropští kořistníci o Polsko po prvé a r. 1793 a 1795 po druhé a po třetí. Dělením ovšem Polsko úplně a trvale nezahynulo. Roku 1807 vzkrášeno bylo aspoň částečně v t. zv. knížectví Varšavském, které ovšem začalo žiti i svým životem právním a přijalo svůj vlastní právní řád. To se objevilo i r. 1815, kdy z knížectví Varšavského vzniklo t. zv. království kongresové a stopy tohoto zvláštního právního vývoje zůstaly až do obnovení nového státu Polského. Každý z kořistníků zaváděl do ukořistěné části Polska svůj právní řád, hledě tak co možná nejdále vzdáliti svoji kořist od původní jednoty polského státu.

Při vzniku státu polského rozeznávaly se čtyři resp. pět právních řádů, které je nyní nutno zunifikovati a vytvořiti novou kodifikaci právní v Polsku: je to především právní řád v t. zv. království kongresovém, v části rakouské, v části ně-

mecké, v zemích východních, a k nim přistupuje i území připojené z území býv. Uher. A v těchto různých právních rádech jsou opět rozdíly v jednotlivých oborech právních: jiné jsou v právu občanském, jiné v právu trestním; různí se proces trestní i proces civilní i konečně právo obchodní.

Pokud jde o právo občanské. V království kongresovém je dosud v platnosti t. zv. zákoník Napoleonův (Code Napoléon). Zaveden byl v knížectví Varšavském 27. ledna 1808 ve znění z r. 1807 s platností od 1. května 1808. Autentickým textem je dosud text francouzský. Tento zákon byl pak rozšířen na celé království kongresové po jeho vzniku. Doznal ovšem dosti změn, neboť některé jeho části byly změněny, jiné byly vystřídány zákony novými. Nahrazen byl titul XVIII. knihy III., který obsahoval předpisy o privilegiích a hypotekách, novými předpisy jednajícími o vlastnictví nemovitostí a o privilegiích a hypotekách r. 1818 a pak zákonem o privilegiích a hypotekách r. 1825. Na místo celé první knihy a páteho titulu třetí knihy vstoupil v platnost t. zv. Kodeks cywilny królestwa Polskiego z 1. července 1825. Obsahem týkala se tato úprava jednak práv osob, práva manželského, jednak smlouvy předsvatební, neboť předpisy o právu manželském v Code Napoléon nevyhovovaly právnímu vývoji v Polsku a zvláště stanovisku katolického obyvatelstva polského. Po povstání listopadovém nahrazena byla část tohoto zákoníku království polského novými předpisy o manželském právu r. 1836. Je to částečné uskutečnění snah, které vznikly v Petrohradě a které směřovaly k tomu cíli, aby právo v království polském bylo unifikováno s právem ruským. Z této snahy právě vzniká také osnova celého zákoníku království polského, která se nese tímž duchem jako zákon o právu manželském z r. 1836, která však zákonem se nestala.

Kromě těchto zákonů vznikla ovšem ještě řada jiných, které měnily předpisy zákoníku Napoleonova, buď že výslovně tak bylo vysloveno nebo i mlčky.

V části Polska, která připadla k novému státu polskému z býv. Rakousko-Uherska, je v platnosti dosud rakouský zákon z r. 1811 se všemi příslušnými změnami, které zákoník ten doplnily po př. změnilo do r. 1918.

Na území připojené k Polsku (část Spiše a Oravy) od býv. Uher rozšířena byla platnost zákoníku rakouského rozhodnutím vlády (Dz. Ust. z 14. října 1922, č. 90, pol. 833), při čemž ovšem některé obory, zvl. právo manželské, zákonné právo dědické zůstaly upraveny právem uherským.

I v polské části připojené k Prusku bylo zavedeno právo německé, obsažené v pruském Landrechtu (Allgemeines Landrecht für die preussischen Staaten). Po krátké době přechodné, kdy část záboru pruského dostala se opět ke knížectví Varšav-

skému, po kterou zaveden zde byl Code Napoléon, platilo právo pruské v záboru německém až do r. 1900, kdy vystřídáno bylo obecným občanským zákoníkem německým, který zůstává v platnosti v této části nového státu polského ještě dnes.

Neobyčejně složité právní poměry, pokud jde o právní poměry práva soukromého, jsou ve východních částech Polska. Části tyto byly připojeny k Polsku po delším průtahu způsobeném válečnými událostmi i mírovým jednáním. A stopy tohoto stavu nese i právní řád v t. zv. východních okrskových zemích, neboť zůstaly zde některé právní normy, které vydávány byly od vlád okupačních s platností zákona a byly zachovány i po definitivním připojení k Polsku. Základem právních předpisů práva občanského v těchto zemích je právo ruské, které je obsaženo v občanském zákoně z r. 1832 (Svod zakonov tom X. část 1.) a kromě toho řada dalších zákonů, která tento zákon doplňovala (předpisy ty byly uveřejněny ve Svodu zákonů). Zákony tyto a zvl. občanský zákon ruský spočíval na starších právních názorech, které vývojově souvisely s některými právními prameny až ze 17. století. Je přirozeno, že již okupační úřady zavedly různé změny v tento právní řád, zvl. na př. uzákonění nového práva hypotekárního r. 1919, které je velmi podobno hypotekárnímu právu polskému.

I v právu trestním jeví se podobný vývoj jako v právu občanském. Ve starém státě polském není provedena kodifikace ani práva trestního. Jednotlivé zákony i právo obyčejové, které se prakticky objevovaly v soudních rozsudcích, obsahují řadu právních předpisů trestněprávních, ale k sestavení těchto předpisů v jednotný celek nedošlo. Po rozdělení Polska třemi cizími mocnostmi vyvíjí se i právo trestní v každém záboru zvlášť. V království kongresovém děje se tak pod vlivem zákonodárství francouzského, které ustupuje později poněkud vlivům práva ruského. R. 1818 byl zde vydán Kodeks Karzący a r. 1847 Kodeks kar głównych i poprawczych, který se již velmi blížil zákonodárství ruskému. Účelu sblížení zákonodárství v království kongresovém a v Rusku bylo dosaženo zavedením ruských trestních zákonů i v Kongresovce r. 1876.

V záboru rakouském byl zaveden r. 1852 trestní zákon rakouský a v záboru německém r. 1871 trestní zákon německý.

Ve chvíli, kdy vzniklo nové Polsko, byla však právní situace v oboru trestního práva ještě komplikovanější tím, že v době německé okupace byl v obsazené části býv. království kongresového zaveden ruský trestní zákon z r. 1903, a to omylem. V Rusku r. 1903 dohotoven byl sice nový trestní zákon, který budován byl na modernějších zásadách trestněprávních, avšak uzákoněn byl pouze z malé části. Němci obsadivše býv. král. kongresové a části Ruska domnívali se, že je zákoník z r. 1903 v plné plat-

nosti a uplatnili ho tudíž plně ve svém okupačním zákonodárství. Když vznikla polská říše, zůstal tento zákoník již v platnosti s příslušnými změnami jako nejmodernější trestní zákoník mezi různými právními řády polskými.

Proces civilní a trestní sledoval vývoj práva materiálního. V Kongresovce byl z počátku založen na právních předpisech francouzských a vystřídán byl r. 1876 t. zv. zákony cara Alexandra II., jež zavedly řízení civilní i trestní, jež se přibližovalo plně organizaci soudnictví ruskému. Předpisy formálního práva ruského, jež pocházelo z r. 1864, bylo ovšem nutno doplnit řadou dodatečných předpisů, jež vyrovnávaly rozpory s právem materiálním. Předpisy tyto byly v platnosti až do r. 1915. Od toho roku ještě za okupace ústředních mocností zorganizováno bylo soudnictví polské, které začalo tvořit řadu nových předpisů v novém duchu polském. V záboru německém a rakouském byly zavedeny předpisy i formálního práva těchto států.

V oboru práva obchodního je nynější stav analogický. V Kongresovce byl přijat od r. 1809 obchodní zákon francouzský, který zde zůstal v platnosti. Ruský směnečný zákon z r. 1902 neměl platnosti v kongresovém zákonodárství kromě art. 82—84 o mezinárodním právu směnečném. V německém záboru platil obchodní zákon německý z r. 1897 s příslušnými změnami a v části rakouské obchodní zákon rakouský z r. 1862.

Je přirozeno, že za těchto podmínek nastal v novém státě polském právní stav velmi zmatený, neboť byly tu příklady právních ustanovení, které byly v jedné části Polska dovoleny a nařizovány, v jiné části přímo zakazovány a trestány. Bylo tomu tak nejen v právu občanském, na př. v právu manželském, nýbrž i v právu trestním. Ztížena tu byla nejen práce soudů, nýbrž i jiných úřadů a styk právní byl velmi nejistý. Bylo to jen výsledkem snah mocností, které Polsko roztrhaly, aby vzdálily od sebe právní oblast obsazených částí co možná nejdále, aby jednotné tělo polského státu nebylo možno vzkrýsit.

Stav tento ztěžován byl i tím, že ve všech oborech právních vydáno v jednotlivých částech Polska množství speciálních zákonů doplňujících, opravujících nebo měnících dosavadní předpisy zákoníků, čímž ovšem naprosto nebylo přispěno ani přehlednosti ani jednotnosti dosavadního řádu právního. Praktickému právníku není ani možno zvládnouti všechna ustanovení právní ze všech právních oborů polských.

Není třeba ani upozorňovati, že i v Československu i v Jugoslávii vznikly právní poměry analogické jako v Polsku. Příčiny byly téměř tytéž: historický vývoj a vznik nových států po světové válce. Bylo by možno uváděti rozdíly, které se tu vyskytují, jak bylo na př. uvedeno srovnáním Polska s Československem, ale jistě nalezlo by se analogií více. Jest proto velmi důležité,

abychom my v našem státě, kde unifikace jest poměrně velmi jednoduchou, poznali podmínky právní unifikace státu, kde právě unifikace je velmi složitou. Jde tu především o poznání metod prací a organizace, kterými se k právní unifikaci směřuje. Že toto srovnání přináší užitek nejen teoretický pro studium srovnávací, nýbrž i praktický pro unifikaci vlastní, je jisto.

Po obnově polského státu muselo býti první starostí upravití jednotné veškeren právní řád v celém státě. Veškery dosavadní právní řády polské byly však polskému právníctvu i polské veřejnosti nesympatické. Polská společnost měla vůči nim vnitřní odpor, neboť viděla v nich zbytky cizácké nadvlády nad jednotlivými částmi Polska a spatřovala v nich jen zákony vnucené. Žádný z nich nemohl se státi podkladem nové zákonodárné práce a právě proto nemohlo býti postupováno také cestou unifikace dosavadních platných řádů právních. Bylo to patrné i z toho, že polský sněm přímo odmítl přijmouti trestní zákon ruský, který se měl státi všeobecně platným trestním zákoníkem ruským, ač to byl zákoník mezi zákony platnými v Polsku nejmodernější. A jako v trestním právu, tak i v ostatních právních oborech projevil se tento živelní odpor. Pro toto mínění je jisté charakteristickým, že i později, kdy byla již patrna obtížnost a zdoluhavost nové kodifikace na zcela nových základech, přece jen setrváno na podniknuté cestě. Když r. 1924 začaly se ozývat na př. hlasy, aby v řízení civilním byl zaveden zákon platný v býv. záboru rakouském, přece setrváno při dosavadních snahách vytvořití právo zcela nové — nové právo polské.

Zvolený cíl vytvořití zcela nový právní řád v Polsku předpokládal ovšem trvalou a poněnáhlou práci, která musela býti rozpočtena na řadu let proto, že tvořeno tu právo nové v řadě právních oborů najednou. Předpokládala se tu vzájemná spolupráce na všech nově tvořených oborech právních.

Pomýšlelo-li se na vytvoření úplně nových právních norem a na kodifikování nového práva, bylo ovšem také nutno určití bezpečně způsob, jakým by bylo možno k této kodifikaci dospěti. A právě proto vytvořena byla **P o l s k á K o d i f i k a č n í K o m i s e** (Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej). Stalo se tak zákonem z 3. června 1919 (Dz. Praw z 6. června 1919, č. 44, pol. 315). Polská Kodifikační Komise vznikla tudíž v době, kdy ještě zuřila válečná vichřice v Polsku. Je příznačno pro současné snahy polského sněmu, že staral se o úpravu vnitřního řádu v Polsku.

Snad by bylo možno tvrditi, že i Kodifikační Komise je výrazem zachování staré slavné tradice polské. Neboť, byť jen s velkou opatrností, mohla by se srovnávat s kodifikačními komisemi 18. století, kdy byly tyto komise pověřovány podobnými úkoly. Snad by bylo možno i říci, že sám vznik nové sou-

časné komise je odleskem ustanovení Konstituce 3. května, která je všem polským srdcím drahou. I r. 1791 projevila se stejně žhavě touha po občanském a trestním zákoníku polském jako po obnovení nového polského státu ve sněmu ústavodárném.

Polsko při zřizování Polské Kodifikační Komise jistě přineslo mnoho originálního, nesledujíc vzory cizí. Nevytvořilo zvláštního unifikačního ministerstva s nákladným aparátem úřednickým, nýbrž dalo přednost sboru zcela svéráznému, jehož právní postavení bylo opřeno ustanovením zákona. Jistě Kodifikační Komise musela si tvořit novou tradici, jak patrně jest z její desítilété činnosti. A právě proto také jest její prvě desetiletí velmi důležitým obdobím pro poznání její právní povahy i její činnosti.

Zákon zakládající Kodifikační Komisi je velmi stručný. Obsahuje jen osm článků, v nichž vyčteno je: založení Komise, její úkol, právní poměr její k ministerstvu spravedlnosti a ke sborům zákonodárným, její složení, při čemž je jen stručně dotčena její organizace, která ponechána je vnitřnímu jednacímú řádu. Je zajímavé, že Kodifikační Komise vznikla jednomyslným usnesením polského sněmu, aniž by bylo namítáno, že by Kodifikační Komise byla institucí, která by vsahala v práva demokratického parlamentu. Naopak, Kodifikační Komise Polská vznikla z plné shody, že je nutna pomoc odborníků zákonodárnému sboru volenému podle demokratických zásad.

Kodifikační komise podle uvedeného zákona je sborem právníků vědců a právníků odborníků. Je nadána autonomií jak pokud jde o její činnost, tak také pokud jde o její vnitřní organizaci. Touto autonomií mělo býti nové velké dílo zákonodárné uchráněno od všech politických vlivů, které by mohly škodlivě působiti. Kodifikační Komise nebyla zřízena jako pouhá ministerská komise ministerstva spravedlnosti, která by byla plně pod vlivem tohoto ministerstva, nýbrž jako samostatný sbor, který pracuje samostatně, je ovšem ve stálém styku s ministerstvem spravedlnosti. Ministr je zastoupen v Komisi svým delegátem a může se účastniti osobně jak valného shromáždění Kodifikační Komise, tak i schůzí jejích odborů a podkomisí. Aby tento styk byl utužen, byli zřízeni později tři speciální delegáti ministerští pro právo občanské a obchodní, pro civilní řízení a pro právo a řízení trestní. Není ovšem překážky, aby ministerstvo samo nesestavovalo si své komise ve svém odboru zákonodárném. Není překážky, aby tento odbor sám také neprojevoval iniciativu v kodifikování určitých právních předpisů. Během desíletí trvání Kodifikační Komise objevily se naopak příklady součinnosti Kodifikační Komise s komisí ministerskou. Poněvadž není však přesných ustanovení zákonných, jak řešiti je poměr mezi Komisí Kodifikační a mezi komisemi minister-

skými, mohou vznikati ovšem i spory, jak ukazuje rovněž příklad z prvního období činnosti Kodifikační Komise. Příkladem toho, jak mohou vedle sebe pracovati jednak příslušný odbor Kodifikační Komise, jednak ministerská komise zřízená s týmiž cíly, je jednání o osnově práva akciového. O této osnově pracoval totiž nejen příslušný odbor Kodifikační Komise, nýbrž i komise vypracoval svůj návrh, pak oba konaly společnou schůzi, když již dříve byly vypracované návrhy vzájemně členům obou sborů poslány. Způsob takového projednání osnovy byl jen na prospěch přípravy osnovy, neboť dva rozdílné názory, vzniklé z rozdílných hledisek, prvního převážně vědeckého, druhého převážně praktického, se vyrovnaly v dílo plně harmonické.

Ovšem, že vláda resp. ministerstva nejsou vázány jen na práce Kodifikační Komise v přípravách zákonodárných prací, které Kodifikační Komise ve svých odborech podniká. Je ovšem jisté třeba vzít zřetel k tomu, že zákon, který povolal Kodifikační Komisi v život, určil, aby Kodifikační Komise připravila řadu osnov z určitých oborů v zákoně výslovně uvedených. A právě v těchto oborech mohlo dojíti ke střetu mezi prací Kodifikační Komise a mezi činností ministerstev. Zjev ten objevil se v přípravách k zákonu hornímu. Komise Kodifikační dala podnět k tomu, aby zákon horní byl jednotně připraven pro celý stát polský. Ministerstvo obchodu a průmyslu vypracovalo však osnovu samo a pak pominuvši Kodifikační Komisi jako celek rozeslalo ji jednotlivým členům Komise se žádostí o dobrozdání. Důsledek toho byl, že Kodifikační Komise se usnesla právě proto, že předmět náležel v úkol Kodifikační Komise, že nevydává žádného dobrozdání o osnovách horního práva již vypracovaných. Protože pak Komise sdružuje v sobě téměř všechny a jistě nejlepší síly odborné, je jisté usnesení toto právě z tohoto důvodu pozoruhodné.

Polská Kodifikační Komise míněna je také jako pomocný sbor sborů zákonodárných. Neboť osnovy, které vypracuje, předkládány jsou ministrem spravedlnosti zákonodárným sborům, jejím právním výborům. Těmto výborům jak podle ustanovení zákona, tak i podle vyvinuvší se praxe referováno je každoročně o činnosti Kodifikační Komise, čímž ovšem, jak bude ještě uvedeno, vyvíjí se mezi nimi úzký styk.

Právní postavení Kodifikační Komise, pokud se týče přípravy osnov, vůči sborům zákonodárným i vůči ministerstvu v zákoně upraveno není, neboť osnovy připravené Komisí mohou býti vládou libovolně měněny a doplňovány a teprve pak předloženy parlamentu, který je může rovněž libovolně měniti. Komise odpovídá jen za svůj elaborát.

Úkol Komise byl vyčten zákonem zřizovacím. Především

měla Komise připravovat osnovy jednotného zákonodárství pro všechny části Polska v oboru práva občanského a trestního. Kromě toho mohla jí býti usnesením sněmu nebo podle dohody s ministerstvem spravedlnosti svěřena příprava osnov i z jiných právních oborů. Není sporu o tom, a bylo na to ihned upozorňováno, že tkvěla v tomto druhém úkolu jistá překážka plnění úkolu prvního. Neboť tímto úkolem mohla býti Komise odváděna od dokonalého plnění úkolu prvního a svého hlavního poslání. Skutečně Kodifikační komise snažila se soustřediti veškerou sílu na dva právní obory na zákon občanský a na zákon trestní. Nedlouho po zahájení prací Kodifikační Komise byl dán podnět, aby úkoly Komise se rozšířily i na přípravu osnov v oboru práva správního. Ale podnět tento byl zamítnut samou Komisí, neboť pociťována právě potřeba pracovat jen na kodifikování práva občanského a trestního.

Ještě jednou během prací Kodifikační Komise vyskytla se potřeba úředního výkladu zakládacího zákona Kodifikační Komise r. 1921. V práci Komise náleží nejen kodifikace práva materiálního, občanského a trestního, nýbrž i formálního práva z těchto oborů. K nim druží se i kodifikace práva obchodního. Usneseno tu také, že ustanovení zákona jest vyložit tak, že Kodifikační Komisi náleží i zpracování osnov jednotlivých zákonů speciálních, které se stanou součástí kodifikací práva občanského a trestního. Z prací Komise jest vyloučena příprava zákonů, které nejsou určeny pro celé Polsko, nýbrž jen pro jednotlivé jeho části. Důvodem k tomuto rozhodnutí opět bylo, aby zpracování velkolepých celkových kodifikací polských nebylo brzděno přípravou zákonů jen přechodných.

Dlužno tu poznamenati, že z úkolů, které byly Komisi svěřeny a zvláště ze souvislosti kodifikovati celek i části práva občanského a trestního znovu a najednou, plynula obtížnost prací Komise. Je přirozeno, že Komise musela konati dlouhé práce přípravné, než dospěla ke stadiu zpracovávání celku. Je také pochopitelné, že během prací Kodifikační Komise vyskytly se hlasy se strany vlády, která chtěla rychle a jednotně upravit právní řád v Polsku, aby práce Kodifikační Komise byly úspěšeny. Ovšem, že i na straně Kodifikační Komise byla táž snaha a jen obtížnost prací jejich způsobila, že nebylo možno tyto snahy rychle splniti. Je zajímavé, že na druhé straně ozvaly se i hlasy těch, kteří viděli sice obtížnost prací Komise, ale právě proto chtěli prozatím upustiti od velkých kodifikací, zdůrazňující, že Polsko má jiné neobyčejně obtížné úkoly v prvním období svého trvání.

Teoretickou i praktickou otázkou, která váže se na vytčení úkolů Kodifikační Komise, jest, zda Komise jest institucí trvalou, nebo zda po splnění svých úkolů zanikne. V zákoně není

žádného ustanovení o tom. Podle art. 2. bod a) tohoto zákona by se zdálo, že Kodifikační Komise určena byla pouze za účelem určité specifikovaným, naopak bod b) téhož art. by mohl posloužiti výkladu, že Kodifikační Komisi může býti svěřována příprava i jiných zákonů a že tudíž Kodifikační Komise by mohla míti význam i po splnění svých příprav z práva občanského a trestního, na př. pro unifikaci zákonů správních. Pro toto mínění posloužila by i dlouholetá praxe Kodifikační Komise i pevně vybudovaná její organizace.

Kodifikační Komise nadána je, jak uvedeno, ve svých pracích plnou autonomií, určujíc si postup svých prací sama a ustanovuje také, které části svých prací mají býti hotovy dříve či později.

Autonomní postavení Polské Kodifikační Komise patrno jest i z okolnosti, že Komise má své zvláštní prostředky finanční a svůj zvláštní rozpočet, který zřizuje Komisi ministr spravedlnosti v souhlase s prezidentem Komise. Rozpočet tento vztahuje se na veškerou potřebu Komise osobní i materiální. V osobních potřebách jsou zahrnuty náklady na zřízence a úřednictvo Komise i náhrady, jež se dostávají členům Komise. Ve věcných potřebách zahrnut je zvláště tisk publikací a tisků Kodifikační Komise.

Zákon stanovil dále i složení Komise. V čele Komise stojí prezident a tři viceprezidenti. Komise skládá se dále ze 40 členů, počet tento není však stanoven výlučně, neboť na návrh presidenta Komise mohou býti jmenováni další členové nad tento počet.

Presidenta Komise a viceprezidenty jmenuje prezident státu polského podle návrhu ministra spravedlnosti v dohodě se sněmovním maršálkem. Týmž způsobem bylo jmenováno prvních čtyřicet členů. Další členové jsou jmenováni prezidentem republiky na návrh presidia Komise a doplňuje se tudíž Komise opětně autonomně.

Prvé jmenování členů stalo se 22. srpna 1919, a to je tudíž den, kdy Komise zahájila svou činnost. Zahajovací zasedání konalo se slavnostně dne 10. listopadu 1919. Prvým předsedou Komise stal se prof. Dr. Frant. Ksavery Fierich z Krakova. Bylo skutečným štěstím, že Komise pro počáteční doby našla muže, který s obdivuhodnou láskou věnoval se plně kodifikační práci v Komisi. Nebylo žádného návrhu, který by nebyl prošel úvahami prof. Fiericha, a řada iniciativních návrhů upravujících organizaci Komise pochází přímo od něho. Plných devět let věnoval se těmto pracím. Uprostřed nich zesnul, 8. září 1928, zanechávaje odkazem Komisi nejen výsledky své práce organizační, nýbrž i osnovu nového civilního řízení soudního téměř hotovou, na niž největší podíl měl sám. Po jeho smrti nebyl dosud nový prezident jmenován. Funkci presidentskou vykoná-

vají nyní podle usnesení presidia tři vicepresidenti kolektivně. Členy Komise Kodifikační byli jmenováni jednak universitní profesori a docenti polských universit, jednak vynikající praktické právní, advokáti, soudcové a notáři. Byl to výběr čtyřiceti osob nejslavnějších jmen, která právní věda polská měla. Osobnosti tyto samy zaručovaly úspěch práce, která byla jim ukládána. Neboť nebyli to jen vědci, kteří znají vědu často vzdálenou praktického života, nýbrž i praktikové, kteří pociťovali všechny žhavé potřeby současného života. A touto harmonií vědy a praxe měl být vytvořen základ pro nový právní řád v Polsku.

Důležité jest, že mezi členy Komise jsou poslanci a senátoři, kteří zprostředkují styk se sbory zákonodárnými. Jak vidno také ze jmen členů, byl vzat zřetel při jmenování k tomu, aby byli jmenováni členové ze všech tří částí Polska, aby v jejich osobách bylo zaručeno účastenství různých právních názorů ze všech tří záborů polských.

Složení Komise ze jmenovaných členů naprosto nevylučuje spolupráce právníků stojících mimo Komisi. Naopak, Komise Kodifikační neopomíjí i tiskem obracet se na všechny právníky polské, aby jí posílali své návrhy a poznámky a připouští spolupráci i jiným způsobem. Neboť i v jednacím řádu Komise se připouští, aby byli zváni právníci-odborníci a nečlenové do schůzí odborů z podnětů odboru neb jen jeho předsedy (J. ř. art. 5, § 3).

Během desítiletí měnily se osoby v Komisi buď tím, že vzdaly se svého členství, buď tím, že řada členů zemřela. A tu právě bylo třeba doplňování Komise novými silami se zřetelem k oborům, v nichž nastaly ztráty. V desíti letech vyměnila se asi čtvrtina členů, při čemž počet celkový zůstal nezměněn.

Komise podle svého zakládacího zákona byla zmocněna dáti si také jednacím řád, spadající v autonomii Komise. Řád tento měl obsahovati způsob porad a jiné vnitřní zařízení Komise. První jednacím řád schválen byl valným shromážděním Komise již 13. listopadu 1919. Jednacím řád tento byl dosti jednoduchým. Podle něho vytvořily se v Komisi především dva odbory, odbor práva občanského a odbor práva trestního. Odbor práva občanského byl neobyčejně početným, neboť čítal téměř třikrát tolik členů než odbor druhý. Odbory měly možnost vytvořiti si své sekce, které měly rovněž právo dáti si své jednacím řady. Složení odboru stanovilo valné shromáždění Komise na návrhy členů. Právě tak dále se v odboru s vytvořením sekcí. V kompetenci valného shromáždění, které se zpravidla konalo dvakrát do roka, náleželo tvoření odborů, schvalování jednacím řádu, vnitřního zřízení a způsobu porad celé Komise, volba sekretáře, rady o všeobecném plánu prací Komise, schválení zpráv odborů,

potvrzení osnov vypracovaných od odborů, schválení rozpočtu a vyúčtování. Vlastní práce rozděleny byly tudíž do sekcí a do odborů, při čemž bylo stanoveno, že návrh přijatý v sekci předkládá se ku schválení odboru a ten ho předkládá valnému shromáždění celé Komise.

Jisto jest, že původně individuální práce v K. K. byla neobyčejně ztížena. Nejostřeji charakterisoval tuto povahu jednacího řádu Komise prof. Makarewicz v odboru trestního práva, který prohlásil, že osobní práce kodifikační je přímo vyloučena. A proto ovšem musely si odbory upravovati postup svých prací zcela zvláštním způsobem. Příkladem může být právě odbor trestního práva hmotného, kde vypracován byl nejprve dotazník. Na otázky jeho vypracovali členové odpovědi, o kterých se odbor radil a rozhodoval o nich většinou hlasů. Na podkladě takto shromážděné látky byl teprve vypracován návrh, o kterém se rovněž většinou hlasů usnášela sekce odboru, pak odbor a pak teprve valné shromáždění Komise. Stejný postup zařídil si z počátku i odbor civilního řízení. Tím ovšem docilováno bylo neobyčejně hojné výměny názorů, ale postup prací přece jen trpěl zdlouhavostí a velmi obtížno bylo různé názory sjednotiti v usnesení, které by vyhovovalo celosti díla.

Jednacím řád tento ustanovil ještě kompetenci presidia Komise, obsahoval určení náhrady členům Komise za vykonané práce, jakož i jejich jiné výhody a způsob porad valného shromáždění Komise.

Složení Komise z členů z různých částí Polska přimělo také původně Komisi, aby si zřídila jednak hlavní kancelář ve Varšavě, jednak vedlejší kanceláře v Krakově, ve Lvově a v Poznani, při čemž krakovská kancelář byla kanceláří presidenta Komise.

Za velmi krátkou dobu, když Komise rozvinula své práce, bylo zřejmo, že jednacím řád tento nestačí zvláště se zřetelem ke styku mezi jednotlivými sekcemi a odbory. Byly to práce v odboru občanskoprávním, které svými obtížemi nutily ke změnám v organizaci Komise. Objevilo se, že jednání Komise brzdilo práce její, neboť ke schvalování sekcí, odboru a valného shromáždění předkládán ne pouze hotový elaborát osnovy, nýbrž i usnesení hlavních zásad celé neb jen jednotlivé části určité osnovy. A proto ovšem již 5. prosince 1921 byl schválen nový jednacím řád Komise. Řád tento propracovával teprve jednotlivé otázky, jež se při pracích Komise vyskytly, a podrobně určoval nejen vnitřní zřízení její, nýbrž upravoval i její rady a její práce. Ale ani tento jednacím řád nebyl definitivním. Během prací Kodifikační Komise vyskytly se pochybnosti i o zakládacím zákoně a zvolena proto i podkomise, která uvažovala o změně jeho. Bylo vysloveno však přesvědčení, že zákonná ustanovení zcela vyhovují a že lze provésti úpravu činnosti Kodifikační Komise

jen úpravou jednacích řádů. Byl proto upraven jednací řád definitivní 14. prosince 1924, který je nyní v platnosti od 20. ledna 1925.

Příčiny, které vedly ke změnám jednacích řádů Komise, tkvěly ovšem v okolnostech, které se vyskytly během jejích prací. Bylo řečeno již, že středem porad Komise byla valná shromáždění její nebo jejích celých odborů za tím účelem, aby 44 členů po případě 20 členů z různých částí polského státu mohlo uplatnit své názory a zkušenosti, které plynuly z různých právních řádů v jednotlivých částech Polska. Hromadné porady Komise mohly přinášeti užitek jen po tu dobu, dokud Komise se radila o obecných zásadách nových kodifikací, jakmile však dospěla k poradám speciálním o jednotlivých částech zákoníků, po př. o jednotlivých ustanoveních, pak ovšem bylo jasno, že porady v plenu Komise i odborů jsou spíše na škodu jednání, jež bylo zbytečně debatami protahováno. A proto v jednacích řádech Komise hleděno k soustředění prací do menších sborů osob a k zindividualisování práce. Bylo snahou, aby odbory Kodifikační Komise staly se jen kontrolujícími orgány a aby kodifikační práce soustředila se do přípravných komisí, které byly složeny z malého počtu osob, tří až pěti referentů. Právě práce v odboru občanskoprávním vedla k tomu, že jednotlivým referentům bylo svěřeno vypracovati referáty o určitých skupinách právních předpisů nebo jen o určitých právních ústavech.

Podle tohoto definitivního jednacích řádů dělí se Komise na pět odborů: práva občanského, procesu civilního, práva obchodního, práva trestního a procesu trestního (art. 1, § 1). Upuštěno bylo tudíž od rozdělení v odbory a v sekce, neboť dřívější sekce povýšeny v odbory. Dlužno ovšem podotknouti, že odbor trestního procesu ukončil nyní již své práce a zastavil tudíž další svou činnost.

Odbory tyto mohou tvořiti speciální podkomise nebo místní sdružení členů (koła). Vedle pravidelných odborů a jejich podkomisí mohou býti zřizovány speciální podkomise s určitým posláním. Tvoří je valné shromáždění Komise nebo Komitét pro organizaci prací Komise (art. 1, §§ 2, 3). Místní sdružení odboru (koła) tvořila se podle velkých měst polských (v Krakově, ve Varšavě, ve Lvově a v Poznani), aby jim byla svěřována a rozdělována práce, která se v jednotlivých odborech konala.

Komise Kodifikační má své orgány, které mají také kompetenci vytčenu v jednacím řádu. V čele Komise jest presidium, které podle složení dělí se na presidium užší nebo širší, přistoupí-li k prezidentovi a k vicepresidentům rovněž i generální sekretář, jeho zástupci a předseda redakční komise (art. 11, § 2).

Důležitým orgánem Komise jest generální sekretář. O vybudování tohoto orgánu zasloužil se prof. Dr. Stanislav Rappa-

port. Prvým sekretářem Komise byl Dr. Alex. Mogilnicki, který byl pro celou Komisi sekretářem jediným. Prof. Rappaport ihned, jakmile stal se členem Kodifikační Komise, usiloval o úpravu kompetence sekretariátu, zvláště o to, aby správní věci byly v Komisi odděleny od věcí kodifikačních. Proto byl z počátku zřízen zvláštní sekretariát věcí správních Komise a jeho řízením pověřen prof. Rappaport, který se pak ujal plně řízení generálního sekretariátu r. 1923, když Dr. Mogilnicki se plně oddal práci na osnově trestního řízení. Na návrh prof. Rappaporta byl sekretariát organizován hierarchicky tak, že v čele stál generální sekretář, jemuž po boku byli dva sekretáři, kteří byli zároveň sekretáři obou odborů Komise občanského a trestního, na něž se Komise původně dělila. Podle nynějšího jednacích řádu vedle generálního sekretáře volí se ještě dva jeho zástupci (art. 12, § 2). Volbu generálního sekretáře a jeho zástupců vykonává valné shromáždění Komise po př. širší předsednictvo její (art. 8, § 2 a).

Velmi důležitým orgánem Kodifikační Komise je rovněž „Komitét pro organizaci prací Kodifikační Komise“ (Komitét Organizaci Prac). Komitét tento vyvinul se také poněmáhlu, a to z potřeb samé Komise. Vznikl r. 1921 z toho důvodu, že práce Kodifikační Komise se rozšiřovaly a vyžadovaly orgánu, který by bděl nad jednotnou linií prací všech odborů a sekcí a řídil plánovitě veškerou práci v Komisi (art. 6, § 1).

Komitét pro organizaci prací Komise skládá se z presidenta Komise jako předsedy, tří vicepresidentů, generálního sekretáře, který je zde sekretářem referentem, dvou zástupců generálního sekretáře, kteří jsou redaktory protokolu, dále předsedy redakční podkomise širšího presidia, pěti předsedů odborů, po př. jejich zástupců. K těmto osobám přistupují ještě dva členové Kodifikační Komise, kteří vybráni jsou z členů Komise na valném shromáždění jejím, a pak z členů Komise, kteří jsou zároveň členy sborů zákonodárných. K tomuto sboru náležejí ještě stálí referenti a nejvýše dva korreferenti určení příslušným odborem, po př. Komitétem pro organizaci prací zřetelem k větším celkům kodifikovaných oborů. Tito členové posledně uvedení mají rozhodující hlas, ale jen v těch otázkách, jež náležejí do oboru, v němž jsou referenty, po př. korreferenty (art. 6, § 2). Komitét pro organizaci prací podává zpravidla jen dobrá zdání, v případech však vytknutých v jednacím řádu (art. 8, § 3, art. 31 a 32) zastupuje valné shromáždění Komise a přirozeně pak má právo usnášeti se hlasem rozhodujícím (art. 6, § 3). Komitét tento právě proto, že skládá se z malého počtu členů, jest vhodnějším sborem pro práce kodifikační pro redakci speciálních ustanovení.

Komitét pro organizaci prací fakticky také nastoupil na

místo valného shromáždění Kodifikační Komise, neboť poslední valné shromáždění konalo se v dubnu r. 1923. Komitét je míněn jako kontrolní orgán referentů pověřovaných v jednotlivých odborech Komise individuální prací kodifikační, neboť v něm projednávají se sporné otázky, jež byly předloženy buď příslušnými referenty nebo presidentem Komise po př. zastupujících ho vicepresidentů.

Analogicky, jak bude ještě uvedeno, s postavením Komitétu upravena i práce v jednotlivých odborech samých, takže práce v Komisi plně byla zindividualisována a projednávání v plenu ať odboru nebo širšího plenu omezeno jen na řešení speciálních sporných otázek.

Vedle těchto orgánů jest ovšem i valné shromáždění Komise, které novým jednacím řádem zachováno, ale značně omezeno. Valné shromáždění koná se zpravidla ve Varšavě v době, která je označena presidentem za jeho předsednictví, po př. za předsednictví vicepresidenta. Valné shromáždění může býti svoláno i do jiného místa, dá-li k tomu souhlas širší presidium Komise. Shromáždění svolává president Komise (art. 7, § 1). Musí je svolati, požádá-li o to Komitét pro organizaci prací nebo 20 členů Komise, při čemž vyžaduje se ovšem uvedení důvodů (art. 7, § 2).

Kompetence valného shromáždění Komise uvedena je v jednacím řádu jednak všeobecně, jednak jsou zde výtčeny předměty, v nichž konkuruje valné shromáždění s širším předsednictvem, po př. s Komitétem pro organizaci prací (art. 8). Všeobecně náleží do kompetence valného shromáždění Komise rozhodování v záležitostech, které byly naň vzneseny rozhodnutím širšího presidia Komise, Komitétem pro organizaci prací nebo též i podle návrhu nejméně dvaceti členů Komise.

Valné shromáždění Komise konkuruje s širším předsednictvem v těchto bodech: oběma může býti vykonána volba generálního sekretáře a jeho zástupců, předsedy redakční podkomise širšího presidia a dvou členů náležejících do komitétu pro organizaci prací. Oba tyto orgány mohou také schvalovati zprávy rozpočtové (art. 8, § 2). Širší presidium obstarává tyto záležitosti jen v případě nutné potřeby (art. 11, § 6) na návrh presidenta nebo generálního sekretáře. Jeho usnesení v těchto záležitostech musejí býti předložena nejbližšímu valnému shromáždění ke schválení.

V kompetenci valného shromáždění po př. Komitétu pro organizaci prací náleží: porady o všeobecném plánu prací Komise, potvrzování osnov, které byly přijaty v jednotlivých odborech, tvoření odborů Komise, tvoření podkomisí, které by měly specifikovaný účel, schvalování jednacího řádu celé Komise, dále schvalování jednotlivých zařízení Komise, porad i jejích prací a konečně přijímání zpráv presidenta Komise, generálního sekre-

táře, Komitétu pro organizaci prací, odborů a podkomisí (art. 8, § 3).

Kompetence presidenta Komise určena je jednak samým zákonem o zřízení Kodifikační Komise, jednak jednacím řádem, speciálně i všeobecně (art. 10). Neboť je určeno, že president Komise vyřizuje i všechny běžné správní věci a je zmocněn obstarati i všechny pilné záležitosti v mezidobí, kdy se schůze širšího předsednictva nekonají. President po př. vicepresident zahajuje a ukončuje schůze Komise po př. Komitétu pro organizaci prací, řídí porady, předkládá návrhy ke hlasování a zjišťuje výsledky hlasování (art. 16).

Širší i užší presidium je svoláváno presidentem Komise a koná schůzi zpravidla ve Varšavě. Při schůzi presidia užšího je třeba přítomnosti tří, širšího čtyř jejich členů. Presidium užší zabývá se určováním kandidatur na uprázdněná místa členů Kodifikační Komise (art. 11, §§ 3—5).

V kompetenci širšího presidia náleží zvláště podávání zpráv o činnosti Komise zákonodárným sborům a důležitější věci správní, které nenáleží do kompetence Komitétu pro organizaci prací (art. 11, § 1).

Generální sekretář řídí hlavní kancelář Komise ve Varšavě, jakož i informační kancelář tiskovou Komise rovněž ve Varšavě. Má na starosti věci rozpočtové i účetní, redakci zpráv z činnosti Komise a konečně bdí nad veškerými tisky Komise (art. 12, § 1).

Jeho zástupci jsou členové generálního sekretariátu, t. zv. redaktoři protokolu (art. 12, § 2).

Generální sekretariát je zmocněn vypracovati v případě potřeby jednací řády pro sebe i pro hlavní kancelář Komise (art. 12, § 3).

Úředníky hlavní kanceláře Komise jmenuje ministr spravedlnosti na návrh presidenta v souhlase s generálním sekretářem. Ostatní pomocné pracovníky, funkcionáře presidiální kanceláře a místních kancelářů jmenuje president Komise v souhlase s generálním sekretářem, po př. s vicepresidentem.

Pokud jde o jednotlivé odbory Komise, složení jich určuje širší presidium na podkladě přihlášek členů Komise (art. 2, § 1). Každý odbor i podkomise volí si presidium skládající se z předsedy, místopředsedy a sekretáře (art. 3, § 1), při čemž funkce sekretáře není slučitelnou s funkcí předsedy nebo místopředsedy (art. 3, § 2).

Odbory vypracují pro sebe zvláštní jednací řády všeobecné i speciální. Jednací řády tyto nutno dáti na vědomí širšímu presidiu (art. 2, § 2).

Místo, kde má sídlo odbor a jeho kancelář, určuje odbor sám. V tomto místě konají se také jeho schůze (art. 4). Odbory mohou konati i schůze společné, po př. členové jednoho odboru

mohou být zváni do schůzí odboru druhého, ale v tomto případě pozvání členové druhého odboru mají jen hlas poradní, nikoli rozhodující (art. 5).

Jednací řád Komise podrobně upravil také způsob porad i způsob jejich prací. Jsou tu obsaženy předpisy, ke kterým se dospělo dlouholetou zkušeností. Právě v této části je patrné, že bylo usilováno o to, aby hlavní práce soustředěna byla jen mezi referenty a aby jen sporné otázky byly projednávány na fóru četnějším. Týká se to i jednotlivých odborů, které se staly kontrolními tělesy vůči referentům, právě tak jako komitét pro organizaci prací vůči jednotlivým odborům.

Nový jednací řád určuje, že odbor pověřuje vypracováním projektu jednoho nebo více stálých referentů. V případě, že je určen jen jeden referent, odbor sestavuje přípravnou podkomisi, která se radí o projektech jím vypracovaných (art. 20). Návrh referentů nebo referentův, jenž byl podrobně projednán v přípravné podkomisi spolu s materiáliemi, rozesílá se členům odboru. Členové odboru posílají pak své vyjádření přípravné podkomisi do určitého času ustanoveného presidiem odboru prostřednictvím hlavní kanceláře Komise. Tato vyjádření mohou být vypracována buď individuálně nebo hromadně (art. 22, 23). V tomto případě právě mohou se uplatnit místní sdružení (koła) členů Komise. Když byla poslána vyjádření členů, přípravná podkomise upraví text návrhu a rozešle ho členům odboru. Presidium odboru ustanoví pak schůzi odboru k prvnímu čtení, ponechávajíc členům lhůtu, aby mohli návrh prostudovat, nejméně jeden měsíc (art. 25). Pak následuje druhé čtení návrhu v odboru, které nemůže být konáno dříve než nejméně měsíc po čtení prvním, staly-li se značnější změny v původním návrhu při čtení prvním, po př. žádá-li to jedna třetina odboru (art. 26). Návrh přijatý odborem ve dvou čteních rozesílá se s odůvodněním všem členům Kodifikační Komise, úřadům, právníckým institucím a konečně i jednotlivým odborníkům, aby zaslali Komisi své úvahy a poznámky do doby určené presidiem odboru v porozumění s generálním sekretářem Komise (art. 27).

Úvahy, které budou poslány k rozeslanému návrhu, budou pak sděleny referentu nebo přípravné podkomisi, jež se návrhem původně zabývali. Může být zřízena i jiná podkomise za tím účelem, bude-li toho třeba. Referent nebo podkomise zpracuje pak zaslání úvahy a připojí k nim vlastní poznámky. Pak koná se třetí čtení v odboru, nikoli však dříve než měsíc po vypracování poznámek referentových, po př. přípravné podkomise (art. 28). Postup právě vylíčený je postup pravidelný, není však předepsán výlučně, neboť připouští se, aby odbor sám si zvláštním řádem určil postup svých prací (art. 29).

Doznal-li návrh ještě při třetím čtení v odboru změn, pak

rozešle se opětně generálním sekretariátem členům komise, po př. rozešlou se jim jen tyto změny. Návrh sám presidiem Komise je předkládán valnému shromáždění Komise, po př. Komitétu pro organizaci prací podle návrhu odboru. Po debatě koná se pak hlasování, a to jen o změnách, které byly navrženy buď odborem, referenty, přípravnou podkomisí nebo předsedajícím buď presidentem nebo vicepresidentem Komise. Pak v jednom čtení je buď návrh přijat nebo odmítnut (art. 30). Objeví-li se při diskusi potřeba, aby některé části projektu byly meritorně projednány, může valné shromáždění po př. Komitét pro organizaci prací ustanovit společnou schůzi příslušných odborů. Návrh, který nezískal většiny hlasů na valném shromáždění, po př. v Komitétu organizace prací, vrací se zpět do odboru (art. 33 a 34).

Tento pravidelný postup projednávání může být opětně změněn, nadejde-li toho pilná potřeba. Především, jde-li o osnovu menšího obsahu a vznikne-li potřeba rychlého předložení této osnovy zákonodárným sborům, pak může komitét pro organizaci prací jednomyslným usnesením uznati po třetím čtení v odboru osnovu za usnesenou, aniž by musela být předkládána valnému shromáždění (art. 35).

President Komise může navrhnouti také komitétu pro organizaci prací, aby byl použit zřetelem k určitému návrhu zkrácený způsob projednávání. Komitét sám může v tomto případě vyznačiti stálého referenta o návrhu, po př. president Komise v souhlasu s předsedou odboru určí přípravnou podkomisi. Návrh od těchto orgánů projednaný posílá pak generální sekretář příslušnému odboru a podle návrhu tohoto odboru může být projednávaný návrh odevzdán Komitétu pro organizaci prací, aniž by muselo být svoláváno valné shromáždění Komise. Komitét zkoumá pak návrh sám (art. 31 a 32).

I o samotných poradách Komise obsahuje jednací řád podrobné předpisy. Pozvání na valné shromáždění, po př. na schůzi Komitétu pro organizaci prací posílá se členům a dále ministru spravedlnosti a jeho speciálním delegátům při odbo-rech Komise 14 dní předem spolu s programem svolané schůze (art. 15). Při valném shromáždění, po př. ve schůzích Komitétu je třeba přítomnosti nejméně poloviny členů, zahrnujíc v to i presidenta, po př. vicepresidenta. Porady konají se po referátu zpravodajově (art. 16, § 2). K usnesení vyžaduje se většina, k níž čítá se i hlas předsedajícího. Hlas jeho rozhoduje jen při rovnosti hlasů. Jde-li o reasumování usnesení, vyžaduje se většina dvoutřetinová. Ti, kdo zdrží se hlasování jsou počítáni k hlasům záporným. Hlasování jmény může naříditi předsedající nebo dostačí k tomu návrh podporovaný pěti členy (art. 17). O volbách děje se hlasování lístky, při rovnosti hlasů rozhoduje

tu pak los (art. 18). I debaty jsou jednacím řádem upraveny. Především usnesením dvoutřetinovým může být omezena lhůta řečnická, po př. kdykoli může být usneseno stejnou většinou ukončení debaty. Omezení lhůty řečnické netýká se zpravodaje (art. 17 a 18).

Když byl návrh usnesen pravidelným nebo zkráceným řízením, ať valným shromážděním nebo Komitétem, jest příkazován redakční podkomisi, která je zřízena při širším presidiu, aby byl přezkoumán po stránce stilistické a jazykové. Do této komise náleží její předseda, generální sekretář a jeho zástupci, předsedové příslušných odborů, referenti o návrhu, po př. členové příslušné přípravné podkomise (art. 36). Jazyková redakce nových polských zákonů vyžaduje rovněž velmi opatrné práce. Nejen že dosavadní platné zákoníky byly vydány v autentickém textu cizím, nýbrž i proto, že dlouhým rozdělením Polska vytvořila se i rozdílná právníká terminologie polská, takže nutno unifikovati i polský právní jazyk, aby pod tímž termínem v různých částech Polska nebyl skryt jiný právní pojem.

Jak uvedeno, účastní se schůzí Komise a jejích odborů i ministr spravedlnosti a jeho delegáti a proto ovšem i jednacím řádem je tato otázka upravena. Je tu předepsáno (art. 9), že o každé schůzi musí být ministr, po př. jeho delegáti zpraveni. Ministr, po př. jeho delegáti účastní se schůzí Komise a jejích odborů z toho důvodu ovšem, aby byl ministr spravedlnosti podrobně informován o určité osnově již předem, aby nemusel ji studovati teprve po jejím předložení ministerstvu. I jednacím řádem snažil se uspišiti tok prací a přirozeně také upravit styk tělesa autonomního, jakým Komise Kodifikační jest, s ministerstvem spravedlnosti, jehož prostřednictvím se předkládají osnovy zákonodárným sborům. A proto ovšem jednacím řádem předepisuje i zvláštní postavení ministra i jeho delegátů při jednání Komise. Ministr i jeho zvláštní delegáti mají právo kdykoli se ujmouti slova a stane-li se tak po ukončení debaty, pokládá se debata za znovu zahájenou (art. 16). Přítomností ministrovou, po př. jeho delegátů je upravena velmi dobře součinnost Komise s vládou, takže i když není vláda vázána usnesením Komise, je přece ministerstvo spravedlnosti zpraveno o všech pracích Komise velmi dobře a podrobně již během porad Komise. Jest vzít zřetel i k tomu, že se dosti často vyskytlo, že ministr spravedlnosti byl i členem Komise a že ovšem pak nabývalo jeho postavení zvláštní důležitosti. Zvláště nynější ministr spravedlnosti prof. Dr. Stanislav Car, který je právě současně členem Komise, projevuje neobyčejný zájem o práce Komise a má neobyčejnou zásluhu o postup prací v Komisi právě v jubilejní její léta.

V poměru ke sborům zákonodárným je, jak bylo uvedeno, Komise pomocným sborem, připravujíc osnovy. Zákon ustanovil,

že Komise referuje zákonodárným sborům prostřednictvím ministerstva spravedlnosti o výsledku svých prací. Prací vyvinulo se, že prezident Komise sám, po př. generální sekretář referoval právním výborům zákonodárných sborů každoročně o činnosti Komise. Úzký styk mezi Komisí a sbory zákonodárnými podporuje i ta okolnost, že, jak bylo uvedeno, mezi členy Komise jsou i členové zákonodárných sborů. Konečně v jednacím řádu (art. 38) je také ustanovení, že širší presidium Komise má určití členy, kteří mají jménem Komise odůvodniti předložené osnovy přímo ve sborech zákonodárných. O tom uvědomí se i ministr spravedlnosti.

Tímto stykem přirozeně vykonávají zákonodárné sbory kontrolu nad vykonanou prací Kodifikační Komise, neboť ve společné schůzi právních výborů sněmu i senátu hlásí se ke slovu příslušníci různých politických stran, vyslovují přání, upozorňují i dávají podněty. Je přirozeno, že z toho plyne Komisi Kodifikační prospěch. Ale ovšem i Komise Kodifikační může informovati právní výbory obou sněmoven na potřebu, aby uzákonění některých osnov předložených a vypracovaných Komisí Kodifikační bylo urychleno. Příklady z činnosti Komise také již máme. Na př. r. 1924 upozornil prezident Komise právní výbory obou sněmoven na škody, které plynuly zákonodárství polskému z toho, že nebyla dosud uzákoněna osnova o mezinárodním právu soukromém, která byla vypracována Komisí již r. 1920. Nedlouho na to osnova skutečně byla projednána.

Jednacím řádem obsahuje konečně i ustanovení o náhradách členů Komise. Členové Komise obdrží nejen diety a cestovné, nýbrž i zvláštní náhradu za účast ve schůzích Kodifikační Komise, jejíž výši určuje samo presidium Komise. Přihlíží se při tom, zda jde o členy bydlící v místě schůzí či nikoli. President, úřadující vicepresident, generální sekretář i jeho zástupce a rovněž i členové předsednictva jednotlivých odborů obdrží náhradu za správní své práce ve výši, kterou určuje širší presidium. Za vypracování referátů, ať jde již o referenta stálého či nikoli, je vyplácen honorář vždy speciálně určený širším presidiem na návrh předsedy příslušného odboru. Členové Komise obdrží konečně také bezplatně výtisk Dzienika Ustaw (Sbírky z. a n.) a všechna vydání Komise (art. 14). Kodifikační Komise vyslovila také požadavek, aby stáli její referenti byli osvobozeni od služebních povinností, pokud jsou ve státní službě. Šlo tu především o universitní profesory a soudce. Byl také vysloven během porad Komise požadavek volné jízdenky pro členy, kteří musí dojížděti.

Vnitřní organizace Kodifikační Komise doplněna je také tím, že Komise má svou obsáhlou knihovnu a archiv. V knihovně nalézají se všechna důležitá díla pomocná z literatury domácí i zahraniční, která členům Komise umožňují studium nejnově-

ších literatur světových. Do knihovny zařazovány jsou také spisy, které docházejí na základě výměny za úřední publikace Komise. S počátku existovaly speciální knihovny při každé kanceláři Komise hlavní i vedlejší. V poslední době centralisuje se knihovna ve Varšavě. V archiv Kodifikační Komise ukládány jsou všechny důležité spisy a usnesení Komise. Právě tak jako knihovna má i archiv Komise svůj zvláštní řád, podle něhož je složení i používání archivu upraveno. Archiv tento bude jistě velmi důležitou pomůckou pro studium nejen prací Komise, nýbrž i kodifikační práce polské vůbec.

Pokud jde o předměty prací Komise, nutno říci především několik slov všeobecně. Komise byla zakládajícím zákonem, jak uvedeno, omezena na přípravu osnov jednotného zákonodárství pro všechny země polské v oboru práva občanského a trestního, ale její činnost mohla se rozšířit i na přípravu jiných osnov zákonodárných, které byly svěřeny komisi buď na základě usnesení sněmu nebo v souhlase s ministerstvem spravedlnosti. Skutečně Komise soustředila se na uvedené dva obory, pojala ovšem v ně všechny otázky, které s oborem práva občanského a trestního přímo i nepřímo souvisejí. Podnět ke kodifikování těchto zvláštních zákonů dala nejen jejich souvislost s hlavními pracemi Komise, nýbrž byly tu podněty jiné. Tak na př. podnět k vytvoření osnovy zákona o ochraně přírody vznikl tím, že delegát ministerstva kultu a vyučování obrátil se na Komisi, aby tuto osnovu vypracovala. Ale nejen to. I samy právní výbory zákonodárných sborů mohou se na Komisi obrátit, aby podala jim dobré zdání o určitých osnovách (o osnově zákona vodního), čímž ovšem Komise získala přímého styku se sbory zákonodárnými, neboť pak Komise podává svá dobrá zdání přímo těmto výborům zákonodárných sborů.

Pokud jde o průběh prací v Kodifikační Komisi, jest dlužno sledovati postup v jednotlivých odborech v každém zvlášť. Tím ovšem není řečeno, že by jednotlivé odbory nepracovaly vzájemně a vzájemnou prací se nepodporovaly. Při líčení postupu prací nelze také uváděti všech jmen těch osob, které se zasloužily o výsledky prací. Dlužno naopak říci, že bylo třeba velmi úsilovné práce všech členů Komise, aby se dospělo k těm výsledkům, k nimž dospěla Komise nyní.

Od počátku vzniku Komise a jejího ustavení velmi důležitý úkol měl odbor práva občanského tvořící zpočátku sekcí oddílu občansko-právního, později samostatný odbor. Předsedou jeho byl původně prof. Dr. Vl. Jaworski, později prof. Ign. Koschembar-Łyskowski, sekretářem prof. Gołab. Odbor tento ihned v prvé poradě odmítl přijmouti za základ svých kodifikačních prací z části nebo v plnosti některý z platných zákoníků na území státu polského a usnesl se vytvořit zcela nový polský občanský zákoník.

Odbor usnesl se přistoupiti ihned k práci nad celým zákoníkem a přikázal jednotlivé části svým referentům. V pracích těch však odbor uznal za vhodné, aby určité části, po př. některé speciální zákony byly zpracovány urychleně. A proto již v březnu r. 1920 byla schválena v odboru osnova zákona o mezinárodním a mezimístním právu soukromém. V téže schůzi byly určeny hlavní zásady práva manželského podle referátu prof. Jaworského. Z podnětu odboru již r. 1919 z týchž důvodů byla konána anketa o právu horním. Již r. 1920 konaly se porady o právu autorském. V r. 1921 pokračoval odbor ve svých pracích. Dokončil návrh zákona o mezinárodním právu soukromém a zabýval se právem autorským, protože literární a umělecký svět polský zvláště si žádal uzákonění předpisů, týkajících se ochrany literárních a uměleckých plodů od doby, kdy Polsko přistoupilo ke konvenci Bernské. V jednotlivých částech zákoníku občanského rozvinula se debata o manželském právu majetkovém, o právu dědickém a o právnických osobách. Již r. 1921 usnesl se odbor na hlavních zásadách dědického práva ab intestato na podkladě referátu prof. Wróblewského a adv. Konice. Odbor kromě toho podal dobrá zdání o těchto osnovách, které byly za tím účelem Komisi poslány: o vládním návrhu zákona vodního, o návrhu ministerstva spravedlnosti o úpravě zaniklých a vymizelých předpisů, které platily v býv. Kongresovce, o vládním návrhu o vyloučení bočných příbuzných počínajíc 5. stupněm z posloupnosti a j. R. 1921-1922 vypracoval prof. Allerhand návrh zákona o prohlášení za mrtvého. Návrh tento stal se předmětem porad odboru spolu s ostatními částmi zákona občanského, v nichž vypracoval svůj návrh zvláštní prof. Łyskowski o právu obligačním. R. 1921—22 zaměstnával se odbor právem autorským. K návrhu prof. Zolla, který byl hotov již r. 1920, vypracovali poznámky prof. J. J. Litauer a prof. St. Wróblewski a prof. Krzymuski doplnil návrh předpisy trestně-právními, dotýkajícími se práva autorského. Subkomise, skládající se z prof. Wróblewského, prof. Zolla, Litauera, Dbałowského, prof. Petrażyckeho, býv. ministra Przesmyckiego a prof. Jaworského v r. 1922 ve třech čteních vypracovala pak návrh práva autorského, který byl s některými změnami přijat nejprve odborem práva občanského a konečně r. 1923 valným shromážděním komise. Téhož roku po úpravě jazykové byl návrh poslán ministru spravedlnosti (27. listopadu 1923). V ostatních pracích tohoto odboru objevil se r. 1923 směr, který usiloval a brzké uzákonění velmi důležitého oboru práva občanského, práva obligačního a proto největší péče byla věnována tomuto oboru a zpracovávání zvl. návrhu prof. Tilla. Právě v tomto oboru vytvořily se dvě skupiny názorů, které se uplatňovaly při pracích Komise. Hlavními referenty o právu obligačním byli: prof. K. Łyskowski a prof.

Dr. Till. V přípravné podkomisi zasedali tito členové vedle uvedených referentů: adv. L. Domański, referent, not. J. Glass, prof. Dr. St. Gołąb, prof. Dr. Wł. L. Jaworski, prof. Dr. R. Longschamps jako spolureferenti, předseda W. Mańkowski, později H. Konic, prof. Dr. Wróblewski, prof. Dr. Fr. Zoll jako spolureferent.

Podkomise tato vstoupila v úzký styk s francouzsko-italským komitétem, který již od r. 1916 zpracovává společnou osnovu o obligacích pro Francii a Itálii. Byl to zvl. prof. I. K. Łyskowski, který s referenty francouzsko-italského komitétu s prof. Capitantem a senát. Scialojou konferoval o projektu obligací práva a docílil i toho, že některé jeho podněty byly vzaty v úvahu v návrzích francouzsko-italských. Pro polskou Kodifikační Komisi přinesl tento styk neobyčejný prospěch proto, že dostala se do styku moderních zásad, které přispívají k úpravě obligací práva v západní Evropě. V právu obligacím přípravná podkomise zdůrazňovala dvě různé zásady, které uplatňovaly se právě v kodifikačních pracích západoevropských. Jeden směr byl reprezentován prof. E. Tillem a zdůrazňoval zásadu individualistickou, která spatřuje těžisko práva obligacího v projevu smluvních stran. Druhý názor vědecký, reprezentovaný prof. K. Łyskowským, zdůrazňoval směr uplatňující regulaci vůle smluvních stran přímo právními podrobnými předpisy a usiloval o ochranu sociálně slabších osob ve společnosti. Oba tyto názory daly podnět k vypracování různých návrhů v uvedené podkomisi a ovšem přispěly jen k zdokonalování prací v Komisi. Podkomise tato v sezení v květnu r. 1929 přijala konečně návrh vypracovaný prof. E. Tillem, který mezitím ovšem už zemřel, s korreferátem adv. L. Domańskiego, ovšem, že tu byl vzat široký zřetel i k návrhům vypracovaným komitétem francouzsko-italským r. 1927.

Jiná podkomise občansko-právního odboru zabývala se právem manželským, jehož úprava byla považována rovněž za velmi nutnou. Členové podkomise té byli: prof. Dr. Lutostański jako hlavní referent, prof. K. Łyskowski jako předseda této podkomise, dále prof. Abraham, vicepresident Komise Kodifikační, Dr. Bukowiecki, prof. Gołąb, adv. Konic, W. Mańkowski a Dr. Nagórski. Prof. Lutostański, který vypracoval právě návrh práva manželského, vycházel ze zásad, že právo manželské musí býti pro všechny části polského státu jednotno, že musí býti upraveno zřetelem k zásadám nové polské ústavy o rovnosti a svobodě obyvatelstva, pravomoci soudů a rovněž i samosprávy církevní. Manželství musí také býti považováno za základ společenské i státní organizace a proto ovšem jsou nutny předpisy právní, které blíže určují právní postavení manželů a pod. Manželství uznáno za rozlučitelné smrtí jednoho z manželů a pouze vý-

minečně z důvodů právem uznaných. Návrh prof. Lutostańskiego stojí na stanovisku fakultativního sňatku civilního s tím, že rozvod náleží před soud civilní. Návrh tento získal většiny v příslušné podkomisi. Materiálle podrobně byly zpracovány předsedou apel. soudu v Poznani W. Mańkowským, který prostudoval k tomu cíli právní předpisy způsobem srovnávacím ze všech moderních zákonodárství evropských.

Třetí skupina právních předpisů občanského práva je právo poručenské. I této skupině příznána pilnost a vypracováním jeho pověřen byl prof. Dr. W. Jaworski. Referent vypracoval návrh speciálního zákona, který by upravoval jen poručenství. Poručenství svěřováno je rodině nebo osobám, které jsou rodinou povolány k poručenství, po př. svěřuje se poručenství určitým institucím a ústavům. Velký důraz klade se na dohled poručenský, který vykonává soud, ale jemu napomáhá řada orgánů. Referent doporučuje proto nejen spoluporučníka, nýbrž i institut rodinné rady a podporuje ústavy a sdružení osob, které mají péči o poručenca. Autor návrhu doporučuje zavést rodinnou radu s poručenským soudcem v čele, kterážto právní instituce byla v platnosti, v právu platném v býv. Kongresovce. Rodinná rada sídlí v sídle soudu a odpovědni jsou všichni členové rady i soudce. Tam, kde nelze vytvořit rodinných rad, bylo by možno zřídit obecní rady sirotčí. Referent však je proti jich zřízení.

Pokud jde o právo věcné a dědické, práce Komise jsou teprve ve stadiu přípravném. Z oboru práva věcného vydána byla ovšem řada zákonů speciálních, která prošla Komisí a která upravovala právo věcné na věcech immateriálních. Jest to především zákon o právu autorském, dále zákon o ochraně vynálezů, vzorků i značek obchodních a konečně je to zákon o potírání nekalé soutěže. Všechny tyto zákony prošly Komisí Kodifikační, byly přijaty v parlamentě polském, uzákoněny a jak bude ještě uvedeno, doznaly i ocenění v cizině od odborných kruhů.

V práce podkomise, zabývající se právem věcným a skládající se z osob: předsedy W. Mańkowského, nyní St. Bukowieckého, hlavních referentů Fr. Zolla, J. Glasse a Z. Nagórského, členů A. Parczewského, J. Skąpského, W. Prądyńskiego a Br. Stelmachowského náleží také práce o právu horním, které nevedly k plnému výsledku, jak uvedeno nahoře.

K oboru práva soukromého druží se svou povahou právo obchodní. Komise přijala do programu svých prací i přípravu kodifikování tohoto práva. Vytvořen byl zvláštní odbor práva obchodního, který skládal se z osmi členů. Předsedou stal se prof. A. Doliński, místopředsedou prof. St. Wróblewski. Odbor tento měl za úkol připravit především zákon o společnostech akciových a o společnostech s ručením obmezeným. Referenty staly se prof. Doliński a prof. Litauer. Dále připravováno právo smě-

nečné (ref. adv. Kuratow Kuratowski) a konečně i tvořeny předpisy obchodního zákoníku v celosti, při čemž ovšem hleděno ke shodě jeho předpisů s tvořenými předpisy občansko-právními. Nejrychleji postupovaly práce o zákoně společností akciových, společností s ručením omezeným a práva směnečného. Zvláště rychle postoupila práce na zákoně práva směnečného, který byl již r. 1923 projednán jak v odboru práva obchodního, tak v odboru práva občanského. Odbor zabýval se dále předpisy zákona o ochraně vynálezů, vzorků a obchodních značek, kterýžto návrh stal se pak předmětem sněmovního jednání. Referentem byl prof. Zoll. Konečně zabýval se tento odbor ještě návrhem zákona šekového, jež vypracovali prof. Wróblewski a adv. Kuratowski.

Aby podporována byla práce o osnově zákona o společnostech akciových, byla vypsána anketa ministerstvem obchodu a průmyslu, a to na podkladě dotazníku, který byl odborem Kodifikační komise spolu s ministerstvem vypracován. V anketě této hospodářští činitelé postavili se proti systému koncesnímu a vyslovili se příznivě pro systém předpisů normativních a soudní registrace. A proto ovšem návrh zákona byl pracován v témže duchu, přihlíženo však bylo i k zákonodárství cizímu a hlavně k italskému. V pracích o této osnově objevila se spolupráce komise ministerské spolu s odborem Komise, jak uvedeno. Objevily se zde také dva různé principy, podle kterých bylo na osnově pracováno. Jeden zdůrazňoval předpisy akciového práva rakousko-německého oproti velmi málo dostačujícím předpisům francouzského zákonodárství v býv. Kongresovce. Druhý kladl důraz na moderní zákonodárství italské a přijímal jeho předpisy pro novou osnovu zákona polského. Sjednocováním těchto rozdílných názorů vznikala teprve nová osnovu zákona o akciových společnostech.

Pokud jde o společnosti s ručením omezeným ve státě Polském po jeho obnově, byly v platnosti jednak německý zákon z r. 1892, jednak zákon býv. rakouský z r. 1906 a konečně i dekret presidenta republiky Polské z r. 1919. I pokud jde o tyto zákony, vyslovili se hospodářští činitelé příznivě jedině o zákoně býv. rakouském. Ovšem, že i zde Komise je nucena přihlížeti k novějšímu zákonodárství francouzskému a italskému, aby výsledek jejich prací byl přiřadil se k novějšímu zákonodárství evropskému.

Z oboru práva obchodního zpracovávány byly v odboru ještě osnovu o nekalé soutěži, osnovu zákona o veřejných skladištích, právo námořní a konečně tvořen zde byl nový obchodní zákon v celosti. K zákonu o nekalé soutěži dala podnět nejen potřeba jeho vnitřní, nýbrž i také důvody jiné. Polsko přistoupilo ke konvenci pařížské z r. 1883 o ochraně průmyslového vlastnictví a

bylo ovšem nuceno i vnitrostátně plniti povinnosti, plynoucí ze závazků, které vzalo na sebe. Osnovu zákona o nekalé soutěži vypracovala komise ministerstva průmyslu a obchodu r. 1925. Osnova tato spočívala na předpisech býv. zákonodárství německo-rakouského. Komise Kodifikační vypracovala samostatně, neváže se na práce komise ministerské, návrh zákona o nekalé soutěži.

Podnět k pracím o právu námořním dal vzrůst polského námořního loďstva obchodního, které neomezuje se již jen na dovoz a vývoz, nýbrž zprostředkuje i zahraniční obchod po moři. Směr, kterým bude se bráti nové toto právo, byl již rovněž naznačen. Námořní právo polské bude nuceno přihlížeti k právu německému. Příčiny toho jsou, že Gdaňsko řídí se německým právem námořním, ale také, že pobřeží polské souvisí z největší částí s pobřežím německým. Ovšem, že komise se vynasnaží, jak patrně z jejího úsilí, aby nová osnovu vyhovovala všem požadavkům nové doby a jejím potřebám i v oboru práva námořního.

Odbor práva obchodního pilně pracuje i o osnově celého zákoníku obchodního a hlavní podíl měl tu prof. Górski a prof. Doliński. Prvým zabýval se zvláště obecnou částí obchodního zákoníku a opatřoval srovnávací materiál o nejnovějším obchodním zákonodárství italském, který považoval za velmi důležitý při vytváření nového zákoníku polského. Práce na celém obchodním zákoníku ovšem byly vázány i přípravami nového zákoníku občanského, zvláště jeho části práva obligačního. Bylo proto nutno vyčkávat, až budou tyto části občanského zákoníku dokončeny.

V odboru civilního řízení soudního byla od počátku neobyčejně rušná činnost. Působila tu v prvé řadě sama osobnost předsedy tohoto odboru a zároveň i presidenta Komise prof. Fiericha. Odbor tento ihned od roku 1919-20 usnesl se na řadě zásad, podle nichž mělo býti organizováno polské soudnictví. Objevila se tu od počátku spolupráce odboru práva občanského i trestního, protože byla zpracována organizace soudů občanských i trestních a rovněž i při pracích o řízení trestním konaly se vzájemné porady s odborem řízení trestního. Z těchto důvodů také byla vytvořena zvláštní podkomise pro organizaci soudnictví, která v sobě soustředila členy obou odborů. Pokud jde o předpisy vlastního procesu civilního, rozděleny byly na určité skupiny referátů v podkomisích, které se v tomto odboru vytvořily. Podkomise ty sídly v jednotlivých předních městech polských: v Krakově za předsednictví prof. Fiericha, ve Varšavě za předsednictví místopředsedy odboru Litauera a v Poznani za předsednictví místopředsedy Cichowicze. Jednotliví referenti rozdělili si látku procesu civilního takto: adv. Trammer o místní příslušnosti (korreferent prof. Allerhand), prof. Fierich o procesních stranách a jich zástupcích, prof. Gołąb o procesních nákladech,

adv. Skąpski o obecné části civilního procesu, prof. Fierich o řízení před soudy zemskými, korreferent prof. Allerhand, prof. Litauer o řízení důkazním (korreferent prof. Allerhand), místopředseda appel. soudu v Poznani Mańkowski o rozsudcích a rozhodnutích. Všechny tyto referáty byly vytištěny v publikacích Komise již r. 1921 a tvoří obsáhlý materiál. R. 1922-23 bylo pokračováno ve zbývajících částech řízení civilního. Referát o apelacích zpracovával prof. Dziurzyński, o řízení kasačním, po př. revisním prof. Fierich, korreferentem byl Dr. Skąpski a Dr. Trammer, část o řízení rekursním Dr. Trammer, část o žalobě o obnovu prof. Gołąb a konečně část o řízení mimořádném prof. Allerhand. Další dvě podkomise zpracovávaly řízení nesporné a řízení exekuční a Dr. Trammer připravoval referát o řízení konkursním.

Obsáhlé práce tyto byly v následujících letech ještě rozšiřovány tím, že připravována i osnova řádu notářského a řádu advokátního, která byla uznána právním výborem sněmovním za osnovu velmi naléhavou. Kromě toho prohlubovány práce o vlastním řízení procesním, takže r. 1923 vyšel druhý obsáhlý svazek v publikacích Komise, obsahující další referáty tohoto odboru. Členové tohoto odboru konali střídatě schůze a porady jednak v Krakově jednak ve Varšavě. K vlastnímu řádu řízení civilního musel býti zpracován zákon uvozovací, který by připravil novému zákonu cestu. Redakční komitě probralo jednotlivé artikuly tohoto obsáhlého elaborátu, takže přípravy k ukončení celého tohoto díla zákonodárného jsou v plném proudu.

Řízení civilní podle připravované osnovy vyznačuje se tím, že nepřejímá trpné dosavadní práce některého ze zákonů platících v Polsku dosavad, nýbrž, že snaží se vytvořiti řadu nových právních ústavů, které by odpovídaly nejen duchu nové doby, nýbrž i právní povaze nového polského státu. Je to tím důležitější, protože právě při pracích tohoto odboru objevily se snahy, jak bylo uvedeno, prostě přenést v právní řád polský v celosti jednu skupinu právních předpisů dosud platících, totiž právní předpisy řádu býv. rakouského.

Jak bylo právě uvedeno, vytvořena byla zvláštní podkomise pro přípravu osnovy o organizaci soudů. Podkomise tato odlišovala se od jiných tím, že tvořila spojku mezi odborem práva občanského a odborem práva trestního. Skládala se ze sedmi členů, z nichž tři byli z odboru práva občanského a tři z odboru práva trestního za předsednictví vicepresidenta Bukowieckého. Podkomise tato ustanovila referentem prof. Stefka a korreferentem prof. Nowotného. Pilně pracujíc, již r. 1922 se svou prací tak pokročila, že projekt rozčleněný v jednotlivé artikuly byl zaslán jednotlivým odborům Kodifikační Komise. V téže roce však ministerstvo spravedlnosti připravilo osnovu o soudcích a

státních zástupcích, která v mnohých směrech se kryla s připravovanou osnovou o organizaci soudů. Vzájemnou dohodou mezi Kodifikační Komisí a komisí ministerstva spravedlnosti bylo dočleno shody mezi oběma elaboráty, takže osnova byla hotova v hlavních rysech již z počátku r. 1923. Protože působilo obtíže, aby jednotlivá ustanovení byla prodiskutována v plném shromáždění, byla zvolena nová podkomise sestávající z předsedy a dvacíti členů opět z obou odborů občanského i trestního. Nová tato podkomise ukončila své práce na podzim r. 1923 a nazvala vytvořenou osnovu osnovou zákona o soudech řádných. (Projekt ustawy o sądach zwyczajnych.)

Odbor práva trestního od počátku rovněž rozvinul neobyčejně rušnou činnost. Skládal se z 13 členů. Předsedou jeho byl předseda nejvyššího soudu Fr. Nowodworski, místopředsedou prof. Krzymuski a sekretářem prof. St. Rappaport. Odbor tento rozdělil se na dvě sekce, sekci trestního práva hmotného a trestního procesu, které podle pozdější organizace Komise staly se samostatnými odbory. Odbor trestního práva hmotného od svého ustavení vyznačoval se velmi promyšlenou a cílevědomou prací. Práce ty řídil prof. Makarewicz, který vypracoval také sám obsáhlý dotazník a na podkladě odpovědí členů odboru byly vypracovány referáty a o nich pak konaly se obsáhlé debaty. Debaty tyto právě proto, že byly velmi důkladné a odborně připraveny, tvoří obsáhlý materiál přípravný i jsou důležitým pramenem nejen pro postup prací v Kodifikační Komisí, nýbrž zvláště přispívají výkladu jednotlivých článků osnovy a jistě budou důležitým pramenem pro studium budoucího trestního práva polského vůbec. Uveřejňovány byly dokonce s počátku plně a doslovně, později pouze ve výtahu, přece však velmi podrobném, neboť jsou uváděna nejen důležitá usnesení, nýbrž i všechna hlavní pronesená mínění. Odbor zajímal se také soudnictvím nad mladistvými zločinci. Neobyčejný zájem o osnovu tohoto zákona je patrný z toho, že vypracovány byly tři návrhy od prof. Krzymuského, Makarewicze a prof. Mogilnického. Protože tyto návrhy se od sebe neobyčejně lišily, byli vysláni dva členové odboru do ciziny, aby zde ve styku s odborníky prostudovali tuto otázku. Tak vyslán prof. Makarewicz do Vídně a prof. Rappaport do Paříže a do Bruselu. Oba referenti přivezli své návrhy opatřené dobrým zdáním cizích znalců a předložili je odboru, který přijal návrh přivezený z Paříže a vypracovaný za účasti francouzských odborníků. Je jen důkazem velmi pečlivé práce, byl-li návrh tento předložen opět jednotlivým úřadům i institucím, aby podaly dobrá zdání o něm. I mezinárodní kongres pro ochranu dětí v Bruselu r. 1921 se jím zabýval a vyslovil se pochvalně o některých jeho zásadách. Téhož roku schválilo je pak valné shromáždění Komise.

Ve vlastní práci na novém zákoníku trestním vypracována nejprve všeobecná jeho část podle dotazníku prof. Makarewicze. Hlavní podíl na této práci měl prof. Rappaport. Část tato byla hotova již r. 1922 a aby stala se známou také cizině, byla vytištěna ve francouzském překladě jako doplněk prvního sešitu *Przeglądu Polskiego Ustawodawstwa Cywilnego i Kryminalnego* (*Revue Polonaise de Législation civile et criminelle*) r. 1922. Tím ovšem byla dána možnost kontroly a kritiky jednotlivých ustanovení připravované osnovy nejen doma, nýbrž i také v cizině. Účel ten sleduje i německý překlad uveřejněný r. 1928. Skutečně také povšimla si cizina těchto osnov jak ve Francii, tak také v Rakousku. Ihned po ukončení všeobecné části přistoupeno k přípravě zvláštní části trestního zákoníku, při čemž postupováno tak, že rozděleny referáty o jednotlivých skupinách trestních činů mezi jednotlivé referenty. Systém tento se velmi dobře osvědčil, neboť již roku 1926 byly připraveny dva návrhy zvláštní části trestního zákoníku od prof. Makowského a od prof. Makarewicze, které byly podrobeny zkoumání s příslušné redakční podkomisí a schváleny v prvním čtení s počátku r. 1929. Zvláštní podkomise také za předsednictví prof. Mogilnického a za účasti prof. E. St. Rappaporta jako referenta zabývala se přípravou osnovy o přestupcích.

Členové Komise brali účast na prvních konferencích pro unifikaci trestního práva ve Varšavě r. 1927 a v Římě r. 1928 a je přirozeno, že hleděli přizpůsobiti jednotlivé návrhy požadavkům těchto mezinárodních konferencí.

Není pochyby o tom, že odbor práva trestního projevil neobyčejně rušnou a pilnou činnost, když v době poměrně krátké připravil přípravou osnovu celého zákoníku trestního, neboť podle dosavadních dispoicí hodlá Kodifikační Komise předložiti hotovou osnovu počátkem příštího roku ministerstvu spravedlnosti.

Stejnou cestou a stejně rychlým tempem pokračoval i odbor pro přípravu trestního řízení, který byl s počátku sekci odboru trestního práva a ustavil se teprve později. Čítal 10 členů a předsedou jeho byl prof. Krzymuski, sekretářem adv. Rymowicz. Prof. Miklaszewski vypracoval dotazník, který byl rozeslán na jednotlivé členy odboru a na podkladě jeho konaly se porady o celku zákona trestního řízení. Zvláštní podkomise redakční pak redigovala novou osnovu podrobně v jednotlivé články. Podkomise tato skládala se z osob: předsedy prof. Krzymuského, adv. Rymowicze a prof. Mogilnického. Podklad prací tvořil návrh, který vypracoval prof. Krzymuski. Další dva členové této podkomise rozdělili mezi sebe zbývající část připravované osnovy, takže již r. 1923 byl návrh celého řízení trestního v podstatných rysech připraven a rozeslán členům odboru. Prvotný návrh tento

čítal 669 článků a stal se předmětem porad celého odboru, když jednotliví členové zaslali své poznámky a doplňky. Bylo již na počátku porad patrné, že práce budou pokračovati rychleji, než v kterémkoliv jiném odboru. Skutečně také připravovaná osnova byla již r. 1924 hotova a po přípravě redakční vytištěna v časopise „Gazeta Administracji i Policji Państwowej“ a rozeslána v 1000 zvláštních otiscích jednotlivým ministerstvům a úřadům a institucím, aby byly odboru zaslány event. poznámky a úvahy pojící se k jednotlivým článkům přípravné osnovy. Do ustanovené lhůty došla odboru řada poznámek a doplňků, které byly pak nově přípravnou komisí zpracovány a hotový projekt předložen byl odboru trestního řízení. Ovoce pilné práce v přípravné komisi i konečně odboru celého se dostavily: již roku 1926 učiněna poslední usnesení odboru záležející v poslední redakci připravované osnovy a v odevzdání jejím Komitétu pro organizační práci Komise, aby byla odevzdána prostřednictvím vlády zákonodárným sborům.

Přehlížíme-li konečně souhrnně výsledky prací Kodifikační Komise, musíme vzíti v úvahu nejen uzákoněné osnovy vypracované Kodifikační Komisí, nýbrž také všechnu neobyčejně pilnou práci, jejíž část se jeví v tisících Komise. V těchto publikacích je zachován budoucnosti obraz činnosti nejlepších polských sil právnických v prvním desetiletí polského státu a úsilí o nový právní řád. Žádná vědecká práce budoucí nemůže jich pominouti. Práci Kodifikační Komise nelze proto hodnotiti pouze z hlediska, co bylo vykonáno jako dílo hotové za dobu poměrně velmi krátkou, nýbrž je právě hleděti k tomu, jakými metodami bylo pracováno, jak důkladně byl zpracován přípravný materiál a jaký zisk tím byl přinesen nejen novému polskému řádu, nýbrž i také nové polské právní vědě. Konečně nutno i oceniti, že výsledky činnosti Kodifikační Komise jsou cenné nejen pro Polsko samo, nýbrž i pro jiné státy a zvláště státy slovanské z hlediska právněsrovnávacího.

Roku 1926, když přehlíženy byly v Komitétu pro organizační práci výsledky dosavadní činnosti Komise, byly předměty porad Komise pro budoucnost rozděleny na dvě kategorie, jednak předmětů nejpilnějších, jednak předmětů méně pilných. Kategorie první měla býti vypracována do r. 1928 a kategorie druhá do r. 1932. Zkoumáme-li již dnes výsledky desetileté činnosti Komise, musíme říci, že Kodifikační Komise vytčený svůj úkol splnila a že pilně plní i část dalšího úkolu, hledíc korunovati své dílo rokem 1932.

Výsledky prací Kodifikační Komise můžeme podle výroční zprávy generálního sekretáře Komise prof. Rappaporta rozdělit na tři kategorie. Jednak jest to serie osnov, které týkají se zákonů speciálních a menšího rozsahu, jednak jest to skupina zá-

konů, které tvoří soubor vlastních velkých prací kodifikačních, které náležely podle určení zákona k vlastním úkolům Kodifikační Komise, jednak je to skupina osnov téměř již dohotovených aneb zhotovovaných, které rovněž mají naplniti úplně cíl Kodifikační Komise.

Pokud jde o prvou skupinu osnov, byla vyvolána, jak uvedeno, potřebou současného právního řádu a náležela v činnost Komise jen v souvislosti velkých kodifikací. Spadá sem především osnova zákona o mezinárodním právu soukromém a soukromném právu mezimístním (międzydzielnicowem). Osnova tato byla schválena v Kodifikační Komisi dne 9. dubna 1921 podle referátu prof. Rostworowského a prof. Zolla. Osnova stala se předmětem sněmovního jednání a sněmovny polské rozdělily ji na dvě části, na zákon obsahující úpravu soukromého práva uvnitř hranic Polska mezi jednotlivými jeho částmi a na zákon, upravující mezinárodní právo soukromé. Zákony tyto byly schváleny sněmovnami 2. srpna 1926 (Dziennik Ustaw ze dne 13. října 1926 č. 101 pol. 580 a 581). Osnova sama ještě před přijetím sněmovnami vzbudila pozornost na XXXII. kongresu International Law Association (Buenos Aires 1922).

Jiná osnova jednotlivého zákona je osnova autorského práva. Referenty o ní byli prof. Zoll a adv. prof. Litauer. Osnova ta byla schválena v Komisi 9. dubna 1923 a usnesena ve sněmovnách 29. března 1926 (Dz. Ustaw ze dne 14. května 1926, č. 48 pol. 286). I tato osnova vzbudila pozornost XXV. kongresu „Association Littéraire et Artistique Internationale de Paris ve Varšavě r. 1926.“¹⁾ Z oboru práva soukromého jest zákon směnečný a šekový, jehož osnovu pracovali v Komisi referenti prof. Doliński, zesnulý prof. Górski a zesnulý adv. Kuratowski. Osnova ta byla schválena v Komisi 14. dubna 1923 a 4. června 1924 a vyhlášena byla jako nařízení presidenta republiky s působností zákona dne 14. listopadu 1924 (Dz. Ust. ze dne 21. listopadu 1924 č. 100 pol. 926. a 927.)¹⁾ K těmto zákonům připojuje se pak zákon o akciových společnostech, jehož osnovu zpracovala přípravná komise v čele s prof. Dolińským. V Komisi Kodifikační byla přijata tato osnova 10. října 1927 a 22. března 1928 byla vyhlášena rovněž nařízením presidenta republiky s působností zákona (Dz. Ust. 26. března 1928 č. 39 pol. 383).

V kategorii těchto jednotlivých zákonů náleží také řada osnov, které pracovány byly v Komisi, kterých také vládou bylo použito při tvoření nových zákonů, byť by ještě nestaly se usne-

¹⁾ Loi polonaise du 29 mars 1926, relative aux droit d'auteur. Préface et notes de Georges Maillard, trad. d' Henri Grappin. Paris 1926 (Recueil Sirey).

¹⁾ Les lois polonaises sur la lettre de change, le billet à ordre et le chèque, publiées par J. C. Witenberg (Paris 1925, Sirey).

sením Kodifikační Komise a nebyly tudíž jako hotové elaboráty předloženy ministerstvu spravedlnosti. Jest to zákon o ochraně vynálezů a obchodních značek z 5. února 1924 (Dz. Ust. ze dne 10. dubna 1924 č. 31 pol. 306), zákon ze dne 2. srpna 1926 o potírání nekalé soutěže (Dz. Ust. z 25. září 1926 č. 96 pol. 599.) a konečně nařízení presidenta republiky s působností zákona ze dne 31. prosince 1924 o veřejných skladištích (Dz. Ust. 31. prosince 1924 č. 114 pol. 1020).

Konečně jiné usnesení Kodifikační komise jako připravená osnova bylo odevzdáno vládě, nebylo však ještě zužitkováno. Je to osnova soudnictví nad osobami mladistvými. Osnova tato, jak uvedeno, byla velmi důkladně připravena, pro náklady však, jež by byly způsobeny jejím prováděním, nebyla ještě uzákoněna.

V druhou skupinu vypracovaných osnov Komise Kodifikační náleží osnovy, které vyplynuly z plnění vlastního úkolu Komise. Náleží sem osnova o organizaci soudů a soudnictví. Osnova tato, jak uvedeno, byla předmětem jednání Komise v letech 1920-1924. Sněm polský připravenou osnovu změnil a doplnil, ale neusnesl se na jejím uzákonění. Proto ministerstvo spravedlnosti v době před svoláním sněmoven dalšího volebního období vypracovalo svůj vlastní návrh zákona, použivši z větší části prací Kodifikační Komise. Zákon tento byl vyhlášen jako nařízení presidenta republiky s působností zákona (Dz. Ust. ze dne 7. února 1928 č. 12 pol. 93).

Podobný postup byl i při uzákonění druhého velkého díla totiž zákona řízení trestního. I tato osnova byla předmětem porad Kodifikační Komise od počátku jejího vzniku a byla schválena Komitétem pro organizaci prací 28. dubna 1926. Ministerstvo tuto osnovu ještě pozměnilo poslední redakcí, při níž působila zvláštní ministerská komise a připravilo ji tak k uzákonění a osnova byla pak vyhlášena jako nařízení presidenta republiky s působností zákona dne 19. března 1928 (Dz. Ust. ze dne 20. března 1928 č. 33 pol. 313). Je to zajisté velmi důležitý zisk činnosti Komise, když tak důležitá osnova jednotného zákona jako výtvar prací jejich stal se zákonem.

Ve třetí skupinu výsledků činnosti Komise náleží připravené anebo připravované osnovy, které byly již dokončeny nebo budou dokončeny v nejbližší době. Především náleží sem dokončená osnova řízení civilního, která byla zpracována, jak uvedeno, ještě na podkladě prací zesnulého předsedy Komise prof. Fiericha a nad jejímž ukončením pracoval v poslední době i ministr spravedlnosti Stanislav Car. K tomuto zákoníku druží se řada předpisů speciálních, které rovněž jsou zpracovávány již v redakčních podkomisích. Jsou to návrhy řízení exekučního, konkursního, zákona notářského a advokátního a konečně řízení nesporné.

Mezi řadu těchto návrhů náleží dále návrh zákona trestního

a zákona o právu manželském. Uspíšení práce nad těmito osnovami vynutila si jejich potřeba i veřejné mínění, které ozvalo se jak v kruzích poslaneckých tak u činitelů vládních. Podle posledních zpráv generálního sekretáře prof. Rappaporta i osnova zákona práva manželského byla již dokončena a bude předložena sborům zákonodárným k rozhodnutí v době nejbližší. Stejně tak tomu je i s právem trestním jehož některé části byly hotovy již r. 1922. Odbor, po příp. redakční podkomise, které pracují na trestním právu, používají také materiálu srovnávacího, které jim poskytují konference pro mezinárodní unifikaci práva trestního. K osnově práva trestního druží se i osnova práva obchodního. Neboť i zde byla vydána řada speciálních zákonů vedlejších a vypracována i osnova v hlavních rysech rovněž zřetelem k materiálu srovnávacímu zvláště italskému.

Nejdůležitější odbor činnosti Kodifikační Komise, kodifikace práva občanského jest ovšem úkolem nejobtížnějším. Při směsici nejrůznějších civilně-právních předpisů v novém státě polském bylo nutno podniknouti velmi obtížné práce přípravné, které by trvale založily dílo budoucí. Správně bylo vyzdviženo nynějším ministrem spravedlnosti St. Carem v proslovu na schůzi konané při desetiletém výročí Komise, že kodifikační práce právě v oboru občanského práva vyžadují vždy velmi dlouhé přípravy a u všech nejdůležitějších kodifikačních prací světových doba ukončení prací kodifikačních přesáhla dobu deseti let. Tím větší potíže způsobují kodifikační práce v Polsku, které vytklo si vytvořiti zcela nový občanský zákon neberouc za základ ni jeden dosud platný zákon občanský v nynějším státě polském. Ale i tu bylo docíleno pozoruhodných výsledků v pracích přípravných. Jest tu zvláště uvéstí návrhy práva rodinného, práva obligačního a obecné části občanského zákoníku. Že bylo zde při pracích těchto přihédnuto i k chystané reformě francouzskoitalské bylo již uvedeno. A stejně platí i pro obor práva věcného a dědického, jichž kodifikace právě pro Polsko jakožto stát kladoucí velký důraz na vlastnictví pozemkové má velkou důležitost.

Z dosavadního líčení organizace i činnosti Kodifikační Komise je patrné, že předmět naší studie zaslouží si plně pozornosti. Komise Kodifikační v Polsku liší se po velmi mnohých stránkách zvláště svou povahou i svým zřízením od institucí a zřízení, jichž je používáno k nápravě právního řádu v jiných státech. Navědčuje tomu ještě další charakteristická stránka činnosti Komise. Kdežto jinde postup kodifikačních prací je tajen a je úředním tajemstvím, Komise Kodifikační od počátku svého vzniku neuzavírá se styku s veřejností. Naopak čím dále tím více otevírá mu své cesty a kráčí mu vstříc. Děje se tak především tím, že vydává o všech svých pracích písemné zprávy, takže všechny návrhy, které prošly poradami Komise, jsou tištěny a tím ovšem

veřejně přístupny kritice. Tištěné návrhy jsou pak rozesílány všem odborníkům, právníckým institucím a společností a to doma i za hranicemi. Komise přímo obrací se také ku všem právníkům, aby jí byly zaslány referáty a projekty, aby jich mohlo být použito při poradách. Komise dává také podněty k anketám, jichž výsledky se pak v Komisi oceňují. K tomu cíli vytvořena i zvláštní anketní podkomise při presidiu. Komise Kodifikační tiskne také protokoly o poradách svých odborů, takže i tyto protokoly jsou přístupny nejen členům Komise, ale i širší společnosti právníké i neprávníké, která může z nich čerpati poučení, ale rovněž i kontrolovati postup prací Kodifikační Komise. Tomu na prospěch bylo, že v některých odborech byly tyto protokoly vydávány, jak zmíněno, ve znění doslovném.

Za účely informačními zřízena při Kodifikační Komisi zvláštní informační kancelář tisková a informační, kterou řídí generální sekretář. Zpravidla každého čtvrt roku zve k sobě generální sekretář zástupce tisku a referuje jim o vykonaných pracích Komise, právě tak jako referuje jim zvláště při ukončení některé z větších osnov Komise. Zprávy tyto uveřejňovány jsou pak v denním tisku doma i v cizině. Není o tom sporu, že tím dosahuje se přímého styku se společností právníkou i neprávníkou. Pro tytéž účely zřízena byla u hlavního úřadu ve Varšavě studovna a čítárna, kde možno studovati publikace i spisy Kodifikační Komise.

Je přirozeno také, že Kodifikační Komisi jsou otevřeny všechny redakce právníckých časopisů polských. Protože Komise soustřeďuje v sobě skutečně nejlepší síly polského právnictva, je pochopitelné, že se stala od počátku střediskem všech důležitých právníckých spolků a sdružení. Aby její práce informační a organizační byly usnadněny, byly ke Kodifikační Komisi přičleněny dvě učené společnosti: Polskie Towarzystwo Ustawodawstwa Cywilnego a Polskie Towarzystwo Ustawodawstwa Kryminalnego. Společnosti tyto byly utvořeny, aby ulehčily práci Kodifikační Komise, aby Komise se netříštila v jednotlivé podkomise a komise redakční, nýbrž, aby právě pomocné práce byly přesunuty na jiná sdružení právníků. Společnosti tyto sloužice svým účelem Kodifikační Komisi jsou také pojítkem mezi ní a mezi ostatním právnictvem polským a mezi ostatním právnictvem zahraničním. Společnosti tyto mají za úkol především získávati Kodifikační Komisi všechny informace z domova i z ciziny za tím účelem, aby jí právě práce usnadněna. Všechna usnesení a všechny osnovy schválené Komisí jsou sdělovány těmto společností, aby ještě během prací Kodifikační Komise byly jí oznámeny všechny důležité poznámky a doplňky, které by posloužily k opravě projednávaných osnov. Společnosti tyto mají své speciální komise, v nichž se zpracovávají speciální referáty.

Práce těchto společností podporována je ještě třetí organizací, totiž Stálou Delegací společností a institucí právnických Republiky Polské (Stała Delegacja Zrzeszeń i Instytucyj Prawniczych Rzeczyposp. Polskiej). I tato delegace má usnadnit práci Kodifikační Komise jednak sprostředkováním styku s orgány úředními i s zákonodárnými sbory, jednak má být orgánem, který by podával dobrá zdání o současných osnovách a projektech zákonodárných a to buď na požádání úřadů státních nebo sborů zákonodárných nebo konečně z vlastní iniciativy. Tím ovšem Stálá delegace převzala část úkolů, které dříve náležely Kodifikační Komisi a ulehčila jí dosavadní práce a tím jí ovšem umožnila soustředit se na vlastní práce kodifikační. Své posudky uveřejňuje Stálá delegace v odborných časopisech zvl. v časopise *Gazeta sądowa Warszawska* a *Gazeta Administracji i Policji Państwowej*. Stálá delegace sama přispívá také k vypracování zákonodárných osnov tím, že z vlastní iniciativy ujímá se práce na př. při vypracování osnovy o soudech řádných a o státních zástupcích u nich. Jak také plyne z titulu této delegace, má přispívat k organizaci právnických prací doma i v cizině. Právě k této práci zřízena zvláštní komise zvaná *Komisja Współpracy Prawniczej Międzynarodowej* u Stále delegace, která má svůj vlastní jednací řád a v jejím programu náleží organizace právnických sjezdů domácích i zahraničních kromě jiných prací propagačních.

I výsledky činnosti těchto pomocných organizací Kodifikační Komise jsou pozoruhodné. Neboť jejich prostřednictvím byly navázány styky s centry kodifikačních prací za hranicemi ve Francii, v Belgii, v Itálii, v Československu, v Jugoslavii i v Rumunsku a získány cenné informace pro práce právně srovnávací. Spolupráce s cizinou docílono také tím, že *Polskie Towarzystwo Ustawodawstwa Kryminalnego* přistoupilo do Mezinárodního sdružení pro právo trestní v Paříži (*Association Internationale de droit pénal*). Současný prezident *Towarzystwa Nowodworski* stal se viceprezidentem Mezinárodního sdružení, po jehož smrti stal se jím nynější prezident prof. *Rappaport*. *Polskie Towarzystwo Ustawodawstwa Cywilnego* je zároveň polským sborem *Société de législation comparée* v Paříži. Předsedou jeho je prof. *I. K. Łyskowski*. Společnost tato navázala také styky s francouzským komitétem pro zákonodárnou unifikaci mezi národy spojenými a spřátelenými (*Comité français pour l'union législative entre les nation alliées et amies*). I z těchto styků plyne zřejmý prospěch pro práci Komise na poli práva občanského zřetelem ku styku se školou francouzsko-italskou.

Důležité jest konečné pro styk s cizinou, že velká část vypracovaných návrhů a osnov je Komisí překládána úředně do

francouzštiny nebo do němčiny, čímž právě umožněna je kritika i cizincům a z ní plynoucí prospěch pro domácí kodifikaci. Generální sekretariát Komise má také své zvláštní korrespondenty v důležitých evropských i mimoevropských městech, kteří oznamují mu důležité zprávy o kodifikační činnosti v cizině.

RÉSUMÉ.

L'Institut de droit slave de la Faculté de droit de l'Université Komenský à Bratislava a été fondé en 1927, dans le but d'y concentrer les études de droit slave ancien et moderne. Ce qu'on avait surtout en vue lors de sa fondation, c'était de placer au centre de ces études celles du droit slave contemporain. La raison en était que les Etats slaves qui avaient ressuscité après la guerre mondiale, s'étaient mis en devoir de créer leurs propres codes. Les Etats mêmes qui avaient existé auparavant promulguèrent toute une série de lois nouvelles. Si, avant la guerre mondiale, il était surtout possible d'étudier le droit slave au point de vue historique, ce sont maintenant les nouveaux codes slaves en voie de formation qui attirent notre attention. De nos jours, ce ne sont plus uniquement les peuples slaves qui entrent en contact les uns avec les autres, mais aussi des Etats slaves qui se trouvent dans de nouvelles conditions politiques et économiques. L'idée de la solidarité slave incitant à connaître la vie intellectuelle des peuples slaves sous tous les rapports, il importe que les institutions juridiques des Etats slaves soient soigneusement étudiées, puisqu'elles sont une composante de la vie intellectuelle des ces peuples, qui ont créé eux-mêmes leurs Etats. Bien qu'à l'étranger, dans les pays non slaves, on ait prêté une attention toute particulière à ce mouvement par ex. l'Osteuropa Institut de Breslau, on ne s'en était pas suffisamment occupé en Tchécoslovaquie et les institutions existants ne n'en avaient pas dûment tenu compte. C'est en vue des problèmes ci-dessus indiqués qu'a été fondé l'Institut de droit slave de la Faculté de droit de l'Université de Bratislava.

Le but que poursuit l'Institut est celui d'approfondir chez nous la connaissance théorique et scientifique du progrès de l'évolution juridique et législative dans les Etats slaves et de faire dans cette direction des recherches scientifiques systématiques. L'institut ne perd pas non plus de vue le but pratique, notamment celui d'être utile au gros public par ses études scientifiques ainsi que par ses collections de matériaux.

L'Institut de droit slave a inauguré son activité en fondant une bibliothèque qui, déjà aujourd'hui, comprend près de mille volumes. Ceux-ci sont catalogués selon les branches spéciales et

les sujets et l'on a procédé à la systématisation de la bibliographie courante des nouvelles publications ainsi que des articles parus dans les périodiques juridiques spéciaux. La bibliothèque se complète surtout grâce à l'échange de publications et aux dons offerts à l'Institut par les institutions scientifiques et par les savants des pays slaves.

L'Institut de droit slave est entré en contact avec tous les pays slaves et a prié les facultés de droit et les professeurs de ces facultés de bien vouloir lui envoyer les dernières publications scientifiques. Il en a été abondamment pourvu par tous les pays slaves, la Pologne, la Yougoslavie, la Bulgarie. L'Institut de droit slave s'est aussi adressé aux divers ministères des Etats slaves. Sa demande ayant été favorablement accueillie, il reçoit un nombre considérable de publications de caractère juridique de la Pologne et de l'U. S. S. R. L'Institut a aussi reçu des réponses favorables de la S. H. S. et de la Bulgarie, de sorte qu'on va recevoir, de ces pays aussi, des publications juridiques, surtout celles du ministère de la justice.

L'Institut est aussi entré en contact avec les rédactions des journaux juridiques, ce qui fait qu'il reçoit, déjà aujourd'hui, les journaux juridiques de tous les pays slaves et que leur nombre dépasse celui que reçoit n'importe quelle autre institution spéciale de la Tchécoslovaquie.

De cette manière, l'Institut a déjà rassemblé des matériaux de grand prix concernant différents problèmes de la vie juridique et économique des pays slaves et, en particulier, celui de la codification de leurs nouvelles lois. Cette dernière question présentant un grand intérêt pour la connaissance de la nouvelle évolution intellectuelle dans les pays slaves, des savants spécialistes de ces pays ont été priés de bien vouloir donner, pour les Bulletins de l'Institut dont la publication avait été incluse dans son programme, des aperçus spéciaux sur la codification et l'unification du code, surtout en Pologne et en Yougoslavie. Ces Bulletins vont publier des études importantes non seulement sur l'histoire du droit slave, mais aussi sur la vie juridique contemporaine dans les pays slaves. Nous voyons paraître maintenant le premier recueil des Bulletins de l'Institut rédigé par l'auteur du présent résumé, professeur à l'Institut, d'après les matériaux recueillis. Il a été possible de traiter cette question grâce à l'amabilité du professeur Stanislas Rappaport, docteur en droit, secrétaire général de la Commission Polonaise de Codification, qui a envoyé à l'Institut toutes les publications et tous les matériaux imprimés et manuscrits qui la concernent. C'est à lui également que revient l'idée de poursuivre jusqu'en 1929 l'étude de cette question, bien que la présente étude fût prête à être publiée déjà en 1927.

Déjà le professeur Fierich, le regretté président de la Commission Polonaise de Codification, avait eu l'idée de faire publier à l'usage des juristes polonais un exposé systématique des travaux de la Commission dans l'espace de dix ans. Le présent exposé est destiné à servir de livre d'information aux juristes tchécoslovaques. L'objet de cette étude offre un grand intérêt. L'exemple de la Pologne nous montre toutes les difficultés que soulèvent les travaux d'unification des codes, travaux que sont obligés d'entreprendre les Etats slaves ressuscités après la guerre mondiale. Le territoire des Etats polonais, yougoslave et tchécoslovaque se trouvait partagé, avant la guerre mondiale, entre différents Etats, qui s'opposaient à ce que les terres habitées par un même peuple slave fussent unies en un seul organisme politique indépendant. C'est pourquoi ces Etats, hostiles à l'esprit slave, s'évertuèrent à créer chacun sa propre législation, grâce à quoi les différentes parties de ce qui avait été un seul Etat slave se trouvèrent séparées les unes des autres par leur droit. La situation juridique de la Pologne est compliquée par le fait que lors de la chute de cet Etat avaient surgi sur son territoire le duché de Varsovie et puis le royaume du congrès de Vienne. C'est pourquoi la première partie de la présente étude est consacrée à l'histoire des institutions juridiques en vigueur sur la territoire de la Pologne en 1918. Les difficultés que présentent les travaux d'unification du code ont rendu nécessaire la fondation de la Commission Polonaise de Codification, dont le but est de codifier le droit civil et le droit criminel, leur donnant pour base des principes nouveaux. Il s'agit de la codification et non de l'unification, car les juristes polonais ainsi que la société polonaise n'ont voulu accepter, en qualité de législation fondamentale, aucune de celles qui étaient en vigueur jusque-là, car ils les considéraient toutes comme hostiles à l'esprit polonais. La Commission Polonaise de Codification a été établie par la loi du 3 juin 1919. C'est une institution juridique d'un caractère spécial, autonome dans ses fonctions, ainsi que dans son organisation intérieure. La présente étude analyse le caractère de cette institution au point de vue juridique, définit ses rapports avec le ministère de la justice et avec les assemblées législatives, ses problèmes et sa structure. Elle parle aussi, d'une manière détaillée, de la codification, de son évolution durant la dernière dizaine d'années et des changements qui y ont été apportés. La marche des travaux de la Commission de Codification ainsi que des sections spéciales y est également analysée. Finalement, on y trouve sommairement indiquées les résultats auxquels la Commission de Codification est arrivée dans l'espace de dix ans. Il y a bien des points, parmi ceux qui sont indiqués, par lesquels la Commission Polonaise de Codification

offre des analogies avec les institutions qui ont été fondées dans d'autres Etats slaves après la guerre mondiale et avec les travaux qu'elles ont entrepris. Elle en diffère cependant sous bien des rapports; ce qui fait justement que la Commission Polonaise de Codification semble être tout indiquée pour faire l'objet d'études de droit comparé.

SEZNAM SPISU A PUBLIKACÍ VYDANÝCH KOMISÍ KODIFIKAČNÍ V PRVÉM DESÍTILETÍ 1919–1929.¹⁾

1. Část všeobecná:

Komisia Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej Dział ogólny, tom I. Zeszyt 1. (1920), 2. (1920), 3. (1921), 4. (1922), 5. (1922), 6. (1924), 7. (1926), 8. (1926), 9. (1927), 10. (1927), 11. (1929), 12. (1929), str. 1–434. V prvním sešitě jest uveřejněn zákon z 3. června 1919 a jednací řád z 13. listopadu 1919. Ve čtvrtém sešitu uveřejněn jednací řád z 5. prosince 1921 a ve 12. sešitě uveden úplný text jednacího řádu ze 14. prosince 1924.

2. Odbor práva občanského:

Projekty ustaw w przedmiocie prawa prywatnego międzynarodowego i międzydzielnicowego, uchwalone w 3-em czytaniu przez sekcję prawa cywilnego Komisji Kodyfikacyjnej Rz. P. w dniu 7 grudnia 1920, Kraków 1920 (str. 24).

Projets de lois en matière de droit international privé troisième lecture par la section de droit civil de la Commission de Codification de la République Polonaise dans sa session de Poznań, en décembre 1920. Traduction officielle. Cracovie 1921 (str. 25).

Entwürfe der Gesetze über internationale und interprovinciales (interlokales) Privatrecht, welche von der zivilrechtlichen Sektion der polnischen Kodifikations-Kommission in dritter Lesung am 7. Dezember 1920 aufgenommen wurden. Amtliche Übersetzung. Krakau 1921 (str. 28).

Projekty ustaw w przedmiocie prawa prywatnego międzynarodowego i międzydzielnicowego, uchwalone przez Komisję Kodyfikacyjną Rzeczyp. P. w dniu 9 kwietnia 1921 (str. 17).

Prof. M. Allerhand, Uwagi do projektu międzynarodowego prawa prywatnego. Kraków 1921 (str. 16).

Prof. J. Łyskowski, Uwagi do projektu ustawy o międzynarodowym prawie prywatnym według redakcji (drugiej) na podstawie uchwał sekcji prawa cywilnego powziętych w Krakowie w marcu i kwietniu 1920 ustalonej przez pp. Zolla, Konica i Glassa w maju 1920. Kraków 1920 (str. 44).

Prof. M. Rostworowski, Projekty ustaw o zbiegu ustawodawstw cywilnych w prawnym obrocie międzynarodowym i w obrocie wewnętrznym. Kraków 1920 (str. 44).

Prof. St. Wróblewski, Uwagi do projektu prawa międzynarodowego i międzydzielnicowego, 2 kwietnia 1920, w redakcji pp. Glassa, Konica i Zolla, Kraków 1920 (str. 10).

¹⁾ Podle úplného seznamu, který jest tištěn ve 12. seš. sv. I. Obecného dílu (Dział ogólny) publikací Komise str. 408–417. Publikace ty možno obdržeti v administraci publikací Komise a v knihkupectví F. Hoësicka, Warszawa, ul. Senatorska 22.

Prof. M. Allerhand, Ustawa o uznaniu za zmarłego, Kraków 1921 (str. 9).

Prof. Wł. L. Jaworski, Projekt prawa majątkowego małżeńskiego, předložony sekcji prawa cywilného Komisji Kodyfikacyjnej Rz. P. Kraków 1920 (str. 20).

Protokóly obrad sekcji prawa cywilného Komisji Kodyfikacyjnej Rz. P. Prawo międzynarodowe i międzydzielnicowe prywatne, Kraków 1920 (str. 91).

Protokóly obrad sekcji prawa cywilného Komisji Kodyfikacyjnej Rz. P. Prawo międzynarodowe i międzydzielnicowe prywatne, II i III czytanie. Kraków 1920 (str. 141).

Prof. E. Krzymuski, Projekt przepisův karných dla ochrany práva autorskiego jako uzupełnienie ustawy o prawie autorskiem. Odbitka z „Czasopisma prawniczego i ekonomicznego“, Kraków 1920 (str. 20).

Prof. Litauer, Uwagi nad projektem ustawy autorskiej referenta prof. Zolla. Kraków 1921 (str. 32).

Protokóly obrad sekcji prawa cywilného Komisji Kodyfikacyjnej Rz. P. — prawo autorskie. Kraków 1921 (str. 100).

Prof. St. Wróblewski, Uwagi do práva autorskiego w projekcie prof. Zolla. Kraków 1921 (str. 59).

Projekt ustawy o prawie autorskiem, opracowany przez subkomitet sekcji práva cywilného Komisji Kodyfikacyjnej, Osobne odbicie z Czasopisma prawniczego i ekonomicznego, Kraków 1921 (str. 20).

Projekt ustawy o prawie autorskiem, uchwalony przez sekcję práva cywilného 20–31 października i przez wydział cywilny w Warszawie, 31 października 1922. Warszawa 1923 (str. 14).

Protokóly obrad sekcji práva cywilného Komisji Kodyfikacyjnej Rz. P. Prawo autorskie (zeszyt drugi). Kraków 1923 (str. 158).

Projekt ustawy o prawie autorskiem, uchwalony przez Kom. Kod. Rz. P. w dniu 9 kwietnia 1923, Kraków 1923 (str. 12).

Loi Polonaise du 29 Mars 1926, relative aux droits d'auteur préface et notices de Georges Maillard, Paris 1926 (str. 26).

Prof. St. Gołqb, Projekt ustępu polskiego kodeksu cywilného o przymusie, bledzie, postępie i oświadczeniach nie na serjo, z motywami i tabelą porównawczą, Poznań 1920 (str. 23).

Prof. Parczewski, Wniosek w przedmiocie uchylenia w prawie o małżeństwie z roku 1836 przepisův nadających uprzywilejowane stanowisko kościółowi grecko-rosyjskiemu. Kraków 1920 (str. 7).

Prof. E. Till, Osoby prawne, projekt rozdziału kodeksu cywilného z uwagami. Poznań 1921 (str. 30).

Prof. E. Till, Projekt o wynagrodzenie szkody z czynův bezprawnych. Odbitka z „Przeglądu práwa i administracji“. Lwów 1921 (str. 90).

Prof. E. Till, Polskie prawo zobowiązań (część ogólna). Projekt wstępny z motywami. Odbitka z „Przeglądu práwa i administracji“. Lwów 1923 (str. 187).

Komisja Kodyfikacyjna Rz. P. Sekcja práva cywilného tom I, z. 1. *Projekt práwa o zobowiązaniach*. Warszawa 1927 (str. 190).

Komisja Kodyfikacyjna Rz. P. Podsekcja III práva cywilného, tom I, z. 2. *Projekt części szczególowej práwa o zobowiązaniach*, opracowany przez gł. referentův Ernesta Tilla i Romana Longschamps de Berier. Lwów 1928 (str. 278).

Komisja Kodyfikacyjna Rz. P. Podsekcja práva cywilného, tom I, z. 3 a. *Kodeks Cywilny Rz. P.* Projekt wraz z uzasadnieniem, opracowany przez Dr. Ign. Łyskowskiego. Warszawa 1928 (str. 30).

Komisja Kodyfikacyjna Rz. P. Podsekcja III práva cywilného, tom I, z. 3 b. *Kodeks Cywilny Rz. P.* Uzasadnienie. Warszawa 1928 (str. 171).

Revue polonaise de législation civile et criminelle, v. I, fasc. 1,

annexe 1. *Code civil de la République de Pologne*, élaboré par M. le Dr. Koschembahr-Lyskowski. Warszawa 1928 (str. 32).

Zeitschrift für polnisches Recht und Wirtschaftswesen, Vol. I, Nr. 2. Anlage. *Zivilgesetzbuch der Republik Polen*. Entwurf und Begründung verfaßt von Dr. J. Koschembahr-Lyskowski. Warszawa 1928.

Quelques dispositions générales d'un projet de Code civil polonais. Dr. J. de Koschembahr-Lyskowski. Extrait de la Revue Trimestrielle de droit civil. Paris 1928 (str. 32).

Komisja Kodyfikacyjna Rz. P. Podsekcja III prawa cywilnego, tom I, z. 4. *Projekty części szczegółowej polskiego prawa o zobowiązaniach*. Terminologja. Zestawił Dr. Roman Longschamps de Berier. Lwów 1928 (str. 23).

Komisja Kodyfikacyjna Rz. P. Podsekcja II prawa cywilnego, tom I, z. 1. *Projekt ustawy o ochronie przyrody*. Warszawa 1929 (str. 29).

Odbor civilního procesu:

Polska procedura cywilna. Projekty referentów z uzasadnieniem. Odbitka z „Czasopisma prawniczego i ekonomicznego“. R. XIX. z. 8. Kraków 1921 (str. VII, 345).

Polska procedura cywilna. Projekty referentów z uzasadnieniem. Tom II. Kraków 1923 (str. 333).

Ustawa o ustroju sądownictwa. Warszawa 1923 (str. 26).

Komisja Kodyfikacyjna Rz. P. Podkomisja ustroju sądownictwa, tom I. Lwów 1925 (str. 331).

Komisja Kodyfikacyjna Rz. P. Podkomisja ustroju sądownictwa, tom II. Lwów 1925 (str. 321).

Komisja Kodyfikacyjna Rz. P. Sekcja postępowania cywilnego, tom I, z. 4. *Projekt ustawy o urządzeniu adwokatury*, opracowany przez gł. ref. prof. Jana Jakóba Litauera. Warszawa 1928 (str. 24).

Komisja Kodyfikacyjna Rz. P. Sekcja postępowania cywilnego, tom I, z. 1. i 2. *Polska procedura cywilna*. Projekt referentów z uzasadnieniem. Przedruk wyczerpanych naterjałów. Warszawa 1928 (str. 354 a 340). Tom I, z. 3. Projekt Ustawy zaprowadzającej kodeks polskiej procedury cywilnej. Warszawa 1927 (str. 24).

Komisja Kodyfikacyjna Rz. P. Sekcja postępowania cywilnego, tom I, z. 5. *Projekt kodeksu postępowania cywilnego*. Warszawa 1929 (str. 98).

Odbor práva trestního.

Komisja Kodyfikacyjna Rz. P. Wydział Karny, prawo materialne, tom I, z. 1. Warszawa 1921 (str. 241).

Projekt ustawy o sądach dla nieletnich, uchwalony w III czytaniu przez wydział karny Komisji Kodyfikacyjnej Rz. P. w dniu 21 marca 1921. Warszawa 1921 (str. 21).

Projekt ustawy o sądach dla nieletnich, uchwalony w III czytaniu przez wydział karny Komisji Kodyfikacyjnej Rz. P. ze zmianami i uzupełnieniami w układzie podkomisji redakcyjnej i z uzasadnieniem. Warszawa 1921 (str. 48).

Projet de loi sur les tribunaux pour mineurs, vote en troisième lecture par la section pénale de la Commission de Codification de la République Polonaise, avec les modifications introduites par la sous-commission de rédaction. (Traduction officielle de P. Rongier, chef du bureau au Ministère des Affaires Etrangères, et E. St. Rappaport, juge à la Cour Suprême de la République Polonaise.) Varsovie 1921 (str. 30).

Projekt ustawy o sądach dla nieletnich, uchwalony przez Komisję Kodyfikacyjną Rz. P. w dniu 7 grudnia 1921. Warszawa 1921 (str. 24).

Komisja Kodyfikacyjna Rz. P. Wydział karny, sekcja prawa karnego, tom I, z. 2. Lwów 1922 (str. 176), z. 3, 1922 (str. 173).

Prof. Juljusz Makarewicz, Ustawa karna (część ogólna) projekt wstępny. Odbitka z czasopisma „Przegląd prawa i administracji“ 1922. Lwów 1922 (str. 51).

Komisja Kodyfikacyjna Rz. P. Sekcja prawa karnego, tom II. Lwów 1925 (str. 388).

Komisja Kodyfikacyjna Rz. P. Sekcja prawa karnego, tom III, z. 1., 1925 (str. 185), z. 2., 1926 (str. 139).

Komisja Kodyfikacyjna Rz. P. Sekcja prawa karnego, tom IV, z. 1. Projekt wstępny części szczególnej kodeksu karnego, w opracowaniu prof. W. Makowskiego. Warszawa 1926 (str. 44).

Komisja Kodyfikacyjna Rz. P. Sekcja prawa karnego, tom IV, z. 2. Projekt wstępny części szczególnej kodeksu karnego, w opracowaniu prof. Juljusza Makarewicza. Lwów 1926 (str. 86).

Der polnische Strafgesetzentwurf. Erster Teil, besorgt von Dr. Juljusz Makarewicz. Lwów 1928 (str. 22).

Komisja Kodyfikacyjna Rz. P. Sekcja prawa karnego, tom IV, z. 3. Projekt części szczególnej Kodeksu karnego. Lwów 1929 (str. 110).

Komisja Kodyfikacyjna Rz. P. Sekcja prawa karnego, tom IV, z. 4. Projekt wstępny Ustawy o wykroczeniach opracowany przez ref. Ustawy, prof. E. Stan. Rappaporta, na podstawie opinii biegłych sędziów: K. Berzowskiego i J. Rosenzweiga. Warszawa 1929.

Prof. E. Stan. Rappaport, Zagadnienie Kodyfikacji wykroczeń w ustawodawstwie polskim (Autoreferat sprawozdawczy). Odbitka z „Gazety Sądowej Warszawskiej“. Warszawa 1929 (str. 32).

Odbor trestního procesu:

Komisja Kodyfikacyjna Rz. P. Sekcja postępowania karnego, tom I, z. 1. Projekt ustawy postępowania karnego z uzasadnieniem, z. 1. Lwów 1926 (str. 188), z. 2. Lwów 1926 (str. 188—388), tom II, z. 1. Lwów 1926 (str. 389—568), tom II, z. 2. Lwów 1927 (str. 569—702), tom II, z. 3. Lwów 1927 (str. 703—832).

Projekt Ustawy postępowania karnego, przyjęty w drugim czytaniu przez sekcję postępowania karnego Komisji Kodyfikacyjnej Rz. P. Zvláštní otisk z časopisu „Gazeta Administracji i Policji Państwowej“. Warszawa 1924 (str. 130).

Odbor práva obchodního:

Prof. A. Górski, Projekt ustawy o domach składowych, zredagowany w myśl wskazówek sekcji prawa handlowego Komisji Kodyfikacyjnej na posiedzeniu czerwcowym 1921. Kraków 1921 (str. 10).

Prof. A. Górski, Projekt kodeksu handlowego. Kraków 1921 (str. 19).

Projekt ustawy wekslowej (wstępny). Lwów 1923 (str. 26).

Projekt ustawy wekslowej uchwalony przez Komisję Kodyfikacyjną Rz. P. Lwów 1923 (str. 42).

Projekt ustawy czekowej (pierwotna redakcja). Vytištěný v „Gazecie Sądowej Warszawskiej“ z r. 1924, č. 13.

Projekt ustawy czekowej (ostateczna redakcja). Vytištěný v „Gazecie Sądowej Warszawskiej“ z r. 1924, č. 26.

Les Lois Polonaise sur la lettre de change et billet à ordre et le chèque.
Publiés par J. C. Witenberg, avocat, avec préface et notes de Jacques
Bouteron. Paris 1925 (str. 80).

Komisja Kodyfikacyjna Rz. P. *Sekcja prawa handlowego*, tom I, z. 1.
Projekt ustawy o spółkach akcyjnych z uzasadnieniem. Warszawa 1927
(str. 85), z. 2. Projekt ustawy o spółkach akcyjnych z uzasadnieniem.
Warszawa 1927 (str. 73), z. 3. Projekt kodeksu handlowego polskiego
opracowany przez gł. ref. Dr. Antoniego Górskiego. Warszawa 1928
(str. 167).
